

A.T.E.I. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ Ν.
ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΗΣΙ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ :

ΓΕΜΠΕΚΛΗ ΘΕΟΔΟΣΙΑ – Α.Μ. 4637

ΤΖΑΓΚΑΡΑΚΗ ΜΑΡΙΑ – Α.Μ. 4673

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΚΥΡΙΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πρόλογος

Ζούμε σε μια εποχή όπου το εμπόριο των ταχυκίνητων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών που παρέχονται από τις επιχειρήσεις, έχει διαφοροποιηθεί αρκετά σε σχέση με το άμεσο παρελθόν. Τα στελέχη αλλά και οι υπάλληλοι αυτών των επιχειρήσεων βρίσκονται σε μια διαρκή πίεση με σκοπό την αύξηση των πωλήσεων των αγαθών και υπηρεσιών που παρέχουν προς τους καταναλωτές αλλά και τα κέρδη και μερίδια της αγοράς. Γνωρίζουν επιπλέον πολύ καλά πως τα διάφορα επιχειρηματικά σχέδια που εκτελούν και αφορούν τις γεωγραφικές περιοχές της χώρας, δεν είναι πλέον επαρκή.

Σκοπός της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας είναι να εξετάσει κυρίως την σημασία της λειτουργίας της τουριστικής αγοράς αλλά και το τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα διάφορα αεροδρόμια στις μέρες μας ως προς την εξυπηρέτηση των τουριστών. Επίσης ποια η λειτουργία του αεροδρομίου «Νίκος Καζαντζάκης» και πως όλα αυτά τα χρόνια έχει συμβάλει σημαντικά στην ανόρθωση αλλά και ανάπτυξη της συγκεκριμένης τουριστικής αγοράς του Ηρακλείου Κρήτης. Σημαντικό ρόλο στην διερεύνηση αυτή, κατέχει και η έρευνα η οποία διεξήχθη από τις φοιτήτριες και τις βοήθησε να καταλήξουν στα αποτελέσματα και σχετικά συμπεράσματα.

Εισαγωγή

Ο τουρισμός αποτελεί ένα κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο που αναπτύχθηκε δυναμικά μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Η διεθνής πρακτική απέδειξε ότι κάτω από προϋποθέσεις μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη η μεγέθυνση της οικονομίας μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών. Τα κυριότερα οικονομικά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ανάπτυξη του τουρισμού, είναι η εισροή συναλλάγματος, η δημιουργία εισοδημάτων για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό που απασχολείται στην τουριστική βιομηχανία και όχι μόνο, η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας στην περιφέρεια και η δημιουργία εσόδων για το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση¹.

Ο τουρισμός σαν ορισμός δεν μπορεί να οριστεί με ακρίβεια, καθώς εμφανίζεται με διάφορες μορφές. Θα μπορούσε όμως σε γενικές γραμμές με τη σύγχρονη μορφή του να οριστεί ως η πρόσκαιρη μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους σε έναν άλλον εκτός αυτού με αποκλειστικό σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους, που όμως δεν είναι πάντα ανάγκες ή επιθυμίες ξεκούρασης και αναψυχής, καθώς και η οργανωμένη

¹ Βελισσαρίου Ε., 2002, *“Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*, από το πρόγραμμα σπουδών *Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων*” (τόμος Δ'), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση αυτών των ανθρώπων².

Μια από τις πρώτες προσπάθειες που έγιναν για να οριστεί ο τουρισμός, όσο το δυνατόν ακριβέστερα γίνεται, ήταν αυτή των καθηγητών Hunziker και Krapf του Πανεπιστημίου της Βέρνης, που στη συνέχεια υιοθετήθηκε από τη Διεθνή Ένωση Επιστημονικών Εμπειρογνομόνων Τουρισμού. Αυτοί είχαν υποστηρίξει την άποψη ότι ο τουρισμός έπρεπε να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και τη διαμονή μη μόνιμων κατοίκων σε αυτόν, εφόσον δεν συνδέονται με κάποια κερδοσκοπική δραστηριότητα. Με το πέρασμα του χρόνου όμως, η εννοιολογική σημασία του όρου τουρισμός άρχισε να αλλάζει καθώς μπόρεσαν να διακριθούν κάποια από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού, όπως³:

- ❖ Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς τουλάχιστον επί ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.
- ❖ Οι διάφορες μορφές τουρισμού περιέχουν απαραίτητα δυο βασικά στοιχεία και συγκεκριμένα το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν.

² Βαρβαρέσου, Στ., 2000, "Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές", Εκδόσεις Σακουλά

³ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, "Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές", Εκδόσεις Σακουλά

- ❖ Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης κατοικίας των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- ❖ Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχύχρονου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους μέσα σε λίγες μέρες, εβδομάδες ή μήνες.
- ❖ Οι άνθρωποι επισκέπτονται διάφορους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από κείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως κύριος σκοπός της συμμετοχής των ανθρώπων στο τουρισμό είναι η ξεκούραση, η ψυχαγωγία, η διασκέδαση και η ξενοιασιά από τις σκοτούρες που δημιουργούν τα προβλήματα της ζωής. Υπάρχουν όμως τέσσερις διαφορετικές απόψεις του τουρισμού οι οποίες αποτελούν έναν άλλον ορισμό για τον τουρισμό. Δηλαδή, ο τουρισμός θα μπορούσε να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την αμοιβαία επίδραση των τουριστών, τουριστικών επιχειρήσεων, τουριστικών προορισμών και διοικήσεων τουριστικών προορισμών στη διαδικασία προσέλκυσης, υποδοχής και φιλοξενίας επισκεπτών, δηλαδή τουριστών και εκδρομέων⁴.

⁴ Βελισσαρίου Ε., 2002, “*Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*”, από το πρόγραμμα σπουδών *Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων*” (τόμος Δ΄), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

1. Κεφάλαιο Πρώτο : Η Έννοια του Τουρισμού και η Τουριστική Κίνηση στην Ελλάδα

1.1 Η Έννοια του Τουρισμού στις Μέρες μας

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί έντονα το φαινόμενο της αύξησης του τουρισμού όχι μόνο με προορισμό τις χώρες του εξωτερικού αλλά και την Ελλάδα. Η αύξηση αυτή εξαρτάται σημαντικά από την οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας και συνεπώς των κατοίκων της, την ηρεμία που επικρατεί στις σχέσεις μεταξύ των κρατών αλλά και στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της κάθε χώρας. Αποτελεί γεγονός πως όταν υπάρχει μια κατάσταση σταθερής και υγιούς οικονομίας, ο πελάτης – τουρίστας μπορεί να προγραμματίσει σωστά την περίοδο των διακοπών του είτε χειμώνα είτε καλοκαίρι, βάση των εσόδων του⁵.

Η τουριστική ανάπτυξη μίας περιοχής εξαρτάται από διάφορους παραμέτρους οι οποίες συντελούν ή και επηρεάζουν την επίτευξη των στόχων της, τις οποίες αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα. Σύμφωνα με τον Κοκκώση , όλες οι παράμετροι είναι ουσιαστικά εξίσου σημαντικές, ξεχωρίζουν όμως δύο, αυτή της «φέρουσας ικανότητας» της υπό ανάπτυξη περιοχής την οποία και θα εξετάσουμε στην επόμενη ενότητα αλλά και της τουριστικής πολιτικής σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Το σύνολο των παραγόντων επιρροής που θα παρουσιαστούν αναλυτικά

⁵ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

είναι τα παρακάτω (Έντυπο Υλικό Διάλεξης 1^{ης} 'Τουρισμός, Τουριστική ανάπτυξη και επιπτώσεις τουριστικής ανάπτυξης'. ΑΠΕ)⁶:

- Χαρακτηριστικά τουριστικής ζήτησης
- Τουριστικοί πόροι της χώρας ή της περιοχής
- Επιρροή των υπαρκτών προτύπων τουριστικής ανάπτυξης στην προσφορά
- Φορείς, οργανισμοί και κοινωνικοεπαγγελματικές ομάδες που εμπλέκονται τη διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης
- Τουριστικές επιχειρήσεις
- Τουριστική πολιτική (διεθνής, εθνική, τοπική)
- Τουριστικοί πόροι της χώρας ή της περιοχής

Οι τουριστικοί πόροι μίας χώρας καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την τουριστική ανάπτυξη μίας περιοχής ή χώρας. Όσο περισσότεροι οι πόροι τόσο μεγαλύτερο είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτει μία περιοχή. Αναφερόμενοι στους πόρους αναφερόμαστε στους φυσικούς (κλίμα, φυσικό περιβάλλον, γεωμορφολογία κ.α) και στους πολιτιστικούς (παράδοση, ήθη και έθιμα κ.α). Επίσης σε αυτούς συγκαταλέγονται και όλες οι διαθέσιμες υποδομές και υπηρεσίες όπως τα ξενοδοχεία και πάσης φύσεως τουριστικά καταλύματα, τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, τα πρακτορεία και τα επικοινωνιακά δίκτυα, οι χώροι διασκέδασης και αναψυχής, τα επισιτιστικά κέντρα. Η αύξηση των τουριστικών

⁶ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, "Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές", Εκδόσεις Σακουλά

χωρών και περιοχών επιβάλλει την παράλληλη ανάπτυξη, προβολή και διαχείριση των τουριστικών πόρων για την ορθολογικότερη ανάπτυξή της.

Οι διάφοροι φορείς, οργανισμοί και κοινωνικοεπαγγελματικές ομάδες που συγκροτήθηκαν με την πάροδο των ετών λόγω της τουριστικής ανάπτυξης των χωρών επηρεάζουν με καταλυτικό τρόπο την τουριστική ανάπτυξη. Η επιρροή τους πηγάζει από την ίδια τη λειτουργία τους και το θεσμικό τους ρόλο καθότι είναι αυτοί που επωμίζονται, σε μεγάλο βαθμό, την επιβολή της τουριστικής πολιτικής, την έρευνα, τον προγραμματισμό και τη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης⁷.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις λόγω της διεθνοποίησης του τουρισμού και της ανάδειξης αγορών που μέχρι πρότινος υστερούσαν τουριστικά αλλά και λόγω των οικονομιών κλίμακος τις οποίες επωφελούνται ιδιαίτερα οι μεγάλες εξ αυτών (tour operators), τις έχει τοποθετήσει σε πλεονεκτική άρα και σε καθοριστική θέση. Ο ρόλος τους ολοένα και ενδυναμώνεται λόγω της μετάλλαξης του τουριστικού προϊόντος παγκοσμίως από ελεύθερο και μεμονωμένο σε οργανωμένο και καθημερινό⁸. Τα πλεονεκτήματα που προσφέρονται από την ύπαρξη του τουρισμού στην Ελλάδα, μπορούν να αναφερθούν ως εξής.

- Αυξάνει σημαντικά την εισροή συναλλάγματος και μειώνει σημαντικά το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

⁷ Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., 2001, *“Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”*, Εκδόσεις Κριτική

⁸ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', *“Τουριστικός Τομέας”*, Έκδοση για Ε.Α.Π.

- Αναπτύσσει και μεγεθύνει πολλούς εξαρτώμενους κλάδους της οικονομίας με αποτέλεσμα να τονώνεται η εγχώρια παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- Αυξάνει τις θέσεις εργασίας καταπολεμώντας σημαντικά την ανεργία.
- Αυξάνει τα εισοδήματα της περιφέρειας μειώνοντας την διαφορά τους από αυτά των μεγάλων αστικών κέντρων.
- Αυξάνει τα έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης και τα εισοδήματα των κατοίκων αναπτυσσομένων τουριστικά περιοχών.
- Τονώνει στο σύνολό της την οικονομία λόγω των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων που προκαλεί η τουριστική ανάπτυξη οι οποίες εκδηλώνονται κυρίως με την αύξηση των συναλλαγών και με τη σειρά τους προκαλούν ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα.

Ωστόσο εντοπίζονται και συγκεκριμένα μειονεκτήματα, τα οποία μπορούν να σημειωθούν ως εξής.

- Δημιουργία πληθωριστικών τάσεων ιδιαίτερα μάλιστα στα αρχικά στάδια της τουριστικής ανάπτυξης.
- Αύξηση επιπέδων τιμών γης και ακινήτων (μονίμων αλλά και παραθεριστικών).
- Ενθαρρύνεται η δημιουργία καταναλωτικών προτύπων τα οποία μπορεί να είναι ακατάλληλα για το ντόπιο πληθυσμό επειδή συνήθως δεν ταιριάζουν με

τις αξίες του, τις οικονομικές του δυνατότητες, τις συνήθειές του, τη νοοτροπία του και ενδεχόμενα τα ήθη και έθιμά του.

- Η απότομη και ξαφνική μείωση τουριστικής δραστηριότητας σε μια περιοχή μπορεί να προκαλέσει σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα εξαιτίας της απώλειας συναλλαγματικών πόρων, μείωση των εισοδημάτων, αύξηση της ανεργίας, μείωση των πόρων της τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και ύφεση στην επενδυτική δραστηριότητα στον τουρισμό. Όταν η οικονομία μίας χώρας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, οι επιπτώσεις είναι οξύτερες.

1.2 Μορφές Τουρισμού στην Ελλάδα

Αποτελεί γεγονός πως ο τουρισμός στην Ελλάδα χωρίζεται σε έξι βασικές κατηγορίες και οι οποίες είναι οι εξής⁹:

- ❖ *Μαζικός τουρισμός* δηλαδή η ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας .τη βάση ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού σήμερα αποτελεί το σύστημα GIT (group inclusive tours) που προσφέρει αλληλεξαρτώμενες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες, δηλαδή πακέτα που περιλαμβάνουν τον τόπο προορισμού, το μεταφορικό μέσο, το κατάλυμα και το τράνσφερ.

⁹ Βελισσαρίου Ε., 2002, “Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, από το πρόγραμμα σπουδών *Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων*” (τόμος Δ΄), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

- ❖ *Ατομικός τουρισμός*, το αντίθετο από τον μαζικό τουρισμό. Περιλαμβάνει δηλαδή την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών. Σε αυτή τη περίπτωση έχουμε το σύστημα ΙΙΤ (individual inclusive tours) που προσφέρει σε μεμονωμένα άτομα τουριστικά πακέτα τα οποία συνήθως περιλαμβάνουν τον τουριστικό προορισμό, το μεταφορικό μέσο, το κατάλυμα, το πρόγευμα και το τράνσφερ.
- ❖ *Εσωτερικός τουρισμός*, ο οποίος πραγματοποιείται από τον ντόπιο πληθυσμό μιας χώρας μέσα στα φυσικά της όρια, δηλαδή μέσα στην επικράτειά της.
- ❖ *Εξωτερικός τουρισμός*, ο οποίος πραγματοποιείται από άτομα τα οποία διαμένουν μόνιμα σε μια χώρα και την εγκαταλείπουν προσωρινά για να επισκεφτούν μια άλλη χώρα ή περισσότερες από μια χώρες για τουριστικούς λόγους, έτσι ώστε να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους.
- ❖ *Συνεχής τουρισμός*, είναι δηλαδή ο τουρισμός ο οποίος διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητές του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές, σε όλη τη διάρκεια του χρόνου.
- ❖ *Εποχιακός τουρισμός*. Χαρακτηριστική διάκριση του εποχιακού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι σε αντίθεση με τον συνεχή τουρισμό, οι δραστηριότητές του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές γι' αυτό και αναστέλλονται αυτές προσωρινά για ένα μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα

κάθε έτος. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ¹⁰.

1.2.1 Εναλλακτικός Τουρισμός

Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό και γενικά χώρο υπαίθρου. Ουσιαστικά αποτελεί την παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αποσκοπεί στην οικονομική και την κοινωνική αναβάθμιση των αγροτικών περιοχών και γενικότερα της υπαίθρου, με την ανάδειξη και στήριξη¹¹:

- της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών
- της τοπικής αγροτικής παραγωγής
- της δημιουργίας και εμπορίας παραδοσιακών προϊόντων
- του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της κάθε περιοχής

Από την άποψη αυτή, η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, ενδιαφέρει κυρίως φορείς και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ύπαιθρο και σε αγροτικές περιοχές όπως παραδοσιακά καταλύματα, παραδοσιακά εστιατόρια και καφενεία, παραγωγούς και εμπόρους τοπικών προϊόντων, επιχειρήσεις δραστηριοτήτων, μουσεία κάθε είδους, διάφορους συλλόγους όπως Πολιτιστικούς,

¹⁰ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

¹¹ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, "Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές", Εκδόσεις Σακουλά

Φυσιολατρικούς η Ορειβατικούς και Συνεταιρισμούς όπως Γυναικείους και Αγροτικούς, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τα σχολεία και Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Όμως ενδιαφέρει επίσης τον κάθε κάτοικο και επαγγελματία της περιοχής στην οποία αναπτύσσεται μια Αγροτουριστική δραστηριότητα μιας και η ανάπτυξη του τόπου του θα έχει άμεσα οφέλη και στην προσωπική του πρόοδο και οικονομική ανάπτυξη¹².

Η άμεση αυτή αλληλεξάρτηση των επαγγελματιών μεταξύ τους καθώς και των τελευταίων με τον τουρίστα πηγάζει από το γεγονός ότι στον εναλλακτικό τουρισμό, ο τουρίστας είναι επισκέπτης, φίλος, θαυμαστής του τόπου, είναι ένας «φιλοξενούμενος», ένας ταξιδιώτης που αναζητά τα μυστικά, την αυθεντικότητα και την ομορφιά του τόπου, εστιάζοντας στην ήσυχη ζωή, τη φυσική κληρονομιά και όλα όσα μοναδικά και ξεχωριστά έχει να προσφέρει ο κάθε προορισμός¹³.

Ολόκληρη η φιλοσοφία του εναλλακτικού τουρισμού βασίζεται στη διαπροσωπική, ανθρώπινη, άμεση και φιλόξενη σχέση μεταξύ του κατοίκου της υπαίθρου και του επισκέπτη. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο ο επισκέπτης να έρθει σε επαφή με τη φύση, με την καλλιέργεια της γης, την περισυλλογή του καρπού, με τους ανθρώπους της περιοχής. Ο επισκέπτης μαθαίνει για παράδειγμα

¹² Βελισσαρίου Ε., 2002, *“Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*, από το πρόγραμμα σπουδών *Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων*” (τόμος Δ΄), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

¹³ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ΄, *“Τουριστικός Τομέας”*, Έκδοση για Ε.Α.Π.

να φτιάχνει στον αργαλειό, να κεντάει, να παρατηρεί τα ζώα και τα πουλιά, να δοκιμάζει το κρασί και το τσίπουρο, να συμμετέχει στην παραγωγή τους, να καταλαβαίνει τη σωστή ώρα του τρύγου, τη γεύση, το άρωμα, το χρώμα του κρασιού της περιοχής μας, τη χρήση του κρόκου, τη διαφορά στις ποικιλίες του μελιού, τη διαδικασία και επιλογή κατά την περισυλλογή των μανιταριών ή των κάστανων.

Ο εναλλακτικός τουρισμός πραγματοποιείται επίσης με σκοπό ο κάθε τουρίστας να γνωρίσει καλύτερα τον τόπο θα πρέπει να περιηγηθεί στα δασώδη μονοπάτια, τις γαλήνιες λίμνες ή τα ορμητικά ποτάμια και γενικότερα σε ότι ιδιαίτερο υπάρχει η δυνατότητα να συναντήσει κανείς στο φυσικό τοπίο του τουριστικού του προορισμού. Το φυσικό αυτό τοπίο θα μπορούσε να συνδυαστεί με την δυνατότητα για αθλήματα περιπέτειας (extreme sports) καθώς και την ξενάγηση σε παλιές εκκλησιές και μοναστήρια, πέτρινα γεφύρια και αρχαιολογικά ευρήματα. Ιδιαίτερα σημαντική έτσι ώστε να εγκλιματιστεί πλήρως με την περιοχή και με τον καθημερινό τρόπο ζωής της ο τουρίστας είναι η συμμετοχή σε τοπικά πανηγύρια, γιορτές, έθιμα¹⁴.

Με λίγα λόγια ο τουρίστας γίνεται μέλος, έστω και προσωρινά, αυτού του τόπου που επισκέφθηκε και μέσω ουσιαστικά των διακοπών του και τις ψυχαγωγίας του αποκτά γνώσεις για την περιοχή που επισκέφτηκε. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης πως ο εναλλακτικός τουρισμός εκτός από τη συμβολική έννοια που έχει αποκτήσει ως μορφή τουρισμού, της οποίας τα κύρια χαρακτηριστικά είναι η

¹⁴ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών ή ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας, αναφέρεται σε κάθε ειδική μορφή τουρισμού, η οποία προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα, συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και τέλος προσφέρει λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας¹⁵.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι πάρα πολλές σε αριθμό και φυσικά. Ωστόσο, ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες από τις κυρίες μορφές εναλλακτικού τουρισμού ως εξής¹⁶ :

- *Αγροτουρισμός*
- *Συνεδριακός τουρισμός*
- *Ορειβατικός και ο περιπατητικός τουρισμός*
- *Εκπαιδευτικός-πολιτιστικός τουρισμός*
- *Τουρισμός υγείας*
- *Αθλητικός τουρισμός*
- *Χειμερινός τουρισμός*

¹⁵ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

¹⁶ Βελισσαρίου Ε., 2002, "Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, από το πρόγραμμα σπουδών Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων" (τόμος Δ'), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

- *Παράκτιος, παραλίμνιος, παραποτάμιος, θαλάσσιος τουρισμός και ο τουρισμός των υγροβιότοπων*
- *Θρησκευτικός τουρισμός*
- *Αστικός τουρισμός*

Είναι φανερό επίσης ότι οι μορφές αυτές δεν μπορούν να αντικαταστήσουν το μαζικό τουρισμό, με την έννοια του παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού. Ωστόσο δρουν συμπληρωματικά προς αυτόν, συμβάλλοντας, κατά κύριο λόγο, στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών της περιφέρειας. Επιπρόσθετα, ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός ειδικού κινήτρου στη ζήτηση και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής (προσφοράς). Με τον εναλλακτικό τουρισμό (alternative tourism), οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών, ο οποίος συνδέεται με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών οργανωμένου μαζικού τουρισμού¹⁷.

Ως εκ τούτου και με βάση τα παραπάνω, ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να προσφέρει στους τουρίστες που θα τον επιλέξουν, κάποιες από τις ακόλουθες συναρπαστικές δραστηριότητες ως εξής¹⁸.

¹⁷ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, “*Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές*”, Εκδόσεις Σακουλά

¹⁸ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ’, “*Τουριστικός Τομέας*”, Έκδοση για Ε.Α.Π.

- *Κατάβαση ποταμού (Rafting)* : Πρόκειται για μια δραστηριότητα με ξεχωριστό ενδιαφέρον, χαρίζοντας πολλαπλές συγκινήσεις. Για παράδειγμα, η πρώτη κατάβαση στη χώρα μας έγινε στον ποταμό Αχελώο στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Σήμερα σχεδόν όλα τα ποτάμια της Ελλάδας είναι ικανά για αυτή τη δραστηριότητα από της αρχές Νοεμβρίου έως τις αρχές Ιουνίου. Ανάλογα λοιπόν με το μέγεθος ροής του κάθε ποταμού ορίζεται και ο βαθμός δυσκολίας με κλίμακα από το 1 έως το 5.
- Ο αριθμός των ανθρώπων που συμμετέχουν κάθε χρόνο στον εναλλακτικό και σε δραστηριότητες Rafting, φτάνει τις 30.000 καθώς αυτό το είδος εναλλακτικού τουρισμού κερδίζει συνεχώς έδαφος. Άλλωστε η οργάνωση γίνεται από εταιρείες και οι κανόνες ασφαλείας είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα αποφεύγοντας έτσι τα ατυχήματα.

- *Canoe - Kayak (Κανό - Καγιάκ)* : Η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιείται κυρίως σε λίμνες αλλά και σε ήσυχα περάσματα ποταμών και πάντα από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο, προσφέροντας όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό και τους κανόνες ασφαλείας. Όλο τον χρόνο μπορεί να

ασχοληθεί κάποιος και να ζήσει μοναδικές στιγμές χαλάρωσης κοντά στην υπέροχη χλωρίδα που διαθέτει η χώρα μας, μαζί με τα σπάνια είδη πουλιών και υδρόβιων ζωντανών που προκαλούν ευχάριστες εκπλήξεις

- *Ορειβασία* : Η ορειβασία αποτελεί την πλέον δύσκολη μορφή της πεζοπορίας και ουσιαστικά των δραστηριοτήτων του εναλλακτικού τουρισμού. Συνήθης στόχος της ορειβασίας είναι η κατάκτηση κάποιας κορυφής. Στην ορειβασία η απόσταση δεν παίζει ουσιαστικό ρόλο. Πιο σημαντικό στοιχείο είναι ότι ανά ώρα καλύπτονται περίπου 300 μέτρα υψομετρικής διαφοράς που σημαίνει ότι για να ανέβει κανείς 1000 μέτρα απαιτούνται περίπου 4 ώρες μαζί με τις στάσεις. Μια συνήθης ορειβατική ανάβαση διαρκεί 7-10 ώρες μαζί με την επιστροφή.
- *Πεζοπορία* : Η πεζοπορία διακρίνεται σε απλή και ορεινή. Στην πρώτη κατηγορία, η ελάχιστη διανυόμενη απόσταση είναι 5 χλμ. (περίπου μια-δύο ώρες) και πραγματοποιείται σε εδάφη με πολύ μικρή κλίση (χωρίς μεγάλη υψομετρική διαφορά) κι ελαφρύ εξοπλισμό. Στη δεύτερη κατηγορία, η

απόσταση των 15- 20 χλμ. και οι 5-8 ώρες πορείας αποτελούν τον κανόνα. Ο εξοπλισμός είναι εξειδικευμένος και ιδιαίτερα τη χειμερινή περίοδο επιβάλλεται να είναι ο κατάλληλος. Η ορεινή πεζοπορία μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε βουνό. Τα βασικά χαρακτηριστικά της είναι η υψομετρική διαφορά της διαδρομής, που μπορεί να φθάσει τα 500-600 μ. και το γεγονός ότι η πορεία γίνεται συνήθως σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 500 μ.

1.3 Οικονομική Κρίση και Τουρισμός

Θα πρέπει να σημειωθεί πως η παγκόσμια οικονομική ύφεση του 2008 και η οποία συνεχίζεται με μεγαλύτερη ένταση το 2009 καθώς και όλο το 2010, θεωρείται το αποτέλεσμα το οποίο προκλήθηκε από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 σε τομείς της πραγματικής οικονομίας της διεθνούς κοινότητας. Κάποιοι σημαντικοί κλάδοι της οικονομίας επλήγησαν εξίσου σε μεγάλο βαθμό, όπως ο τραπεζικός, ο ασφαλιστικός, ο κτηματομεσιτικός, οι αυτοκινητοβιομηχανίες, το εμπόριο και άλλοι, με άμεσα αποτελέσματα στα οικονομικά μεγέθη των οικονομιών, όπως αύξηση της ανεργίας, νέες πληθωριστικές πιέσεις, υποτίμηση νομισμάτων κ.ά.

Σύμφωνα με αναλυτές, η κατάσταση της οικονομικής ύφεσης προσομοιάζει με εκείνη του 1930, χωρίς βέβαια να υπάρχει πρόβλεψη για το πότε θα υπάρξει ανάκαμψη, με τους ρυθμούς ανάπτυξης να υποχωρούν και τα δημοσιονομικά των χωρών ανά το κόσμο να εκτίθενται στο ενδεχόμενο εκτροπής αντίστοιχα¹⁹.

¹⁹ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

Ωστόσο, ένας κλάδος ο οποίος επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη συγκεκριμένη κρίση και αναμένεται να υπάρξει σημαντική επίπτωση και στα επόμενα χρόνια, είναι εκείνος του τουρισμού και των αντίστοιχων τουριστικών προϊόντων. Θα πρέπει όμως να αναφερθεί πως είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η διάρκεια και το βάθος της τρέχουσας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Το σίγουρο πλέον όμως είναι ότι η τουριστική κίνηση στην διεθνή κοινότητα, αναμένεται να επιβραδυνθεί σημαντικά έως το 2011, παρουσιάζοντας τη μεγαλύτερη ίσως πτώση των τελευταίων 30 ετών²⁰.

Επιπρόσθετα, η πιθανότητα για κάποια σημαντικά μειωμένα έσοδα από τον Τουρισμό και το 2011 είναι επίσης μεγάλη. Παρ' ότι για παράδειγμα η Ελλάδα ευνοείται τον τελευταίο καιρό από την αυξημένη ζήτηση από νέες αγορές όπως Ρωσία, Ανατολική Ευρώπη, Ασία κ.ά., η παρούσα κρίση επηρεάζει τις κύριες αγορές της με μεγάλη σφοδρότητα. Οι τουρίστες αντίστοιχα από τις ΗΠΑ, την Αγγλία και τη Γερμανία αναμένεται να περιορίσουν το 2011 τα ταξίδια τους στην Ελλάδα λόγω της μεγάλης οικονομικής ύφεσης που πλήττει πρώτιστα τις οικονομίες τους αφενός και αφετέρου λόγω της ισοτιμίας ευρώ / στερλίνας / δολαρίου.

Η παράλληλη όμως και έντονη πτώση των σχετικών αφίξεων από τις χώρες αυτές θα επηρεάσει αντίστοιχα και σημαντικά τις τουριστικές εισπράξεις από τη

²⁰ Βελισσαρίου Ε., 2002, "Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, από το πρόγραμμα σπουδών Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων" (τόμος Δ'), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

προώθηση των διαφόρων τουριστικών προϊόντων. Το κενό βέβαια το οποίο θα δημιουργηθεί στις σχετικές εισπράξεις εκτιμάται ότι δεν είναι πιθανό να καλυφθεί από τις αφίξεις και από τις νέες αγορές των προϊόντων αυτών.

Επιπρόσθετα, αναμένεται η συγκεκριμένη κρίση πως θα επηρεάσει και αυτές τις χώρες, μειώνοντας έτσι τις συνολικές εισροές ξένων τουριστών στην Ελλάδα. Ήδη για τις ημέρες καλοκαιριού του 2010, υπήρχαν ανακοινώθηκαν μειώσεις κρατήσεων -30% από Αμερική, -27% από Ρωσία, -20% από Αγγλία, -12% από Γερμανία, -10% από Ολλανδία. Ενόψει όμως της συνεχιζόμενης διολίσθησης της διεθνούς οικονομίας και κατά συνέπεια της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των ταξιδιωτών-δυνητικών τουριστικών πελατών, απαιτούνται δεύτερες σκέψεις για τον καθορισμό άμεσων προτεραιοτήτων που αφορούν το τουριστικό προϊόν.

Η όποια βέβαια αναβάθμιση αλλά και ο εμπλουτισμός ενός τουριστικού προϊόντος, είναι κάτι το οποίο φυσιολογικά θα μπορέσει να δικαιολογήσει τις υφιστάμενες ψηλές τιμές του τουριστικού πακέτου και προϊόντος κάθε χώρας. Ή μήπως η προσφορά χαμηλότερων, πιο ελκυστικών και προσιτών τιμών προς τους ταξιδιώτες θα είναι κάτι το οποίο θα αυξήσει αντίστοιχα την προώθηση των τουριστικών προϊόντων: Υπό τις περιστάσεις αυτές αλλά και τα σημερινά δεδομένα, όσο ωραίο και ελκυστικό φαντάζει το ιδανικό -το εμπλουτισμένο και αναβαθμισμένο τουριστικό προϊόν-, ο τουρίστας του σήμερα επιζητά άμεσα το φθηνότερο και προσιτό προϊόν, γιατί απλώς σήμερα δεν μπορεί να διαθέσει περισσότερα χρήματα για αγορές τουριστικών προϊόντων. Συμπερασματικά, θα μπορούσε να σημειωθεί

πως η παγκόσμια ύφεση θα επηρεάσει σημαντικά την τουριστική κίνηση σε κάθε χώρα συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, οδηγώντας σε μειωμένες αφίξεις ξένων και ταξιδιωτικές εισπράξεις το 2011.

Για μια χώρα όμως όπως η Ελλάδα και η οποία βασίζεται στον Τουρισμό, αυτό θέτει σοβαρές προκλήσεις, όχι μόνο για τον κλάδο του Τουρισμού αλλά και για το σύνολο της εθνικής οικονομίας, απαιτώντας μια ιδιαίτερη προσοχή και αντιμετώπιση τόσο από φορείς του δημοσίου δηλαδή το Κράτος όσο και του ιδιωτικού τομέα όπως εμπλεκόμενοι επιχειρηματίες στο χώρο του Τουρισμού. Μια σχετική αλλαγή ενδεχομένως, της στρατηγικής προσέγγισης της διαχείρισης του τουριστικού προϊόντος. Θα πρέπει επίσης να γίνει από όλους κατανοητό ότι το τουριστικό προϊόν της κάθε χώρας θα πρέπει να αναβαθμιστεί και να διαφοροποιηθεί, ώστε, σύμφωνα με τους στρατηγικούς στόχους, να επιτευχθεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω της ποιότητας.

Σύμφωνα με αντίστοιχη ευρωπαϊκή έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε το 2009, σχετικά την κοινωνικοοικονομική σύνθεση των τουριστών η οποία βασίζεται στο συνδυασμό του επιπέδου μόρφωσης αλλά και επαγγέλματος σύμφωνα με το τυποποιημένο σύστημα της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Ερευνών Κοινής Γνώμης & Μάρκετινγκ – ESOMAR, στην ανώτερη τάξη A/B βρέθηκε να ανήκει το 35% των τουριστών, στις μεσαίες κοινωνικές τάξεις C1 και C2 το 56,3% και στις κατώτερες τάξεις D και E το 8,7%. Ενώ σε αντίστοιχη αναφορά με το καθαρό μηνιαίο εισόδημα,

άνω των 5.000 ευρώ δήλωσε το 26,9%, 3.000-4.999 ευρώ το 30,8%, 1.000-2.999 ευρώ το 37,4% και κάτω από 1.000 ευρώ το 4,9%²¹.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι χώρες που κάλυψε η έρευνα έχουν από τα υψηλότερα κατά κεφαλήν εισοδήματα, τα αποτελέσματα ως προς την εισοδηματική τους τάξη κρίνονται ως ικανοποιητικά. Κάποια προτεινόμενα μέτρα που ενδεχομένως απαλύνουν το πρόβλημα της προώθησης των τουριστικών προϊόντων είναι τα εξής :

- Να επιχειρηθεί η ενίσχυση του εσωτερικού τουρισμού.
- Η προσέλκυση ξένων επισκεπτών με υψηλές προδιαγραφές και εισοδήματα, που δεν έχουν επηρεαστεί από την κρίση. Αυτό επιτάσσει επανατοποθέτηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στη διεθνή αγορά, με πιο σύνθετη και ποιοτική προσφορά.
- Προσπάθεια Διαφοροποίησης, με αναβάθμιση-εξειδίκευση του τουριστικού μας προϊόντος. Αυτό θα επιτευχθεί με μακροχρόνιο σχεδιασμό και εκμετάλλευση Ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, όπως είναι η Πολιτιστική κληρονομιά και ο πλούτος των Αρχαιολογικών και Ιστορικών μνημείων της κάθε χώρας.
- Συστηματική και ορθολογική δημιουργία υποστηρικτικών υποδομών, όπως γηπέδων golf και μαρίνων.

²¹ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

- Η βελτίωση του ρυθμιστικού και νομοθετικού πλαισίου. η Λήψη μέτρων για την απόσυρση των απαξιωμένων καταλυμάτων ανεξάρτητα από το μέγεθός τους.
- Δημιουργία και υποστήριξη σύνθετων εναλλακτικών τουριστικών πακέτων, όπως «δρόμοι του κρασιού», «δρόμοι του λαδιού».
- Προώθηση της μεσογειακής διατροφής. η Εντατικοποίηση και συστηματική ανάπτυξη Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, όπως ο Θρησκευτικός, ο Ιαματικός, ο Εποχιακός, ο Μαθητικός.
- Ανάπτυξη «Σύνθετων Αναπτυξιακών Προγραμμάτων» τα οποία θα αποτελέσουν το νέο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης για την ερχόμενη 20ετία. Στην ουσία πρόκειται για επιχειρηματικά σχέδια άρρηκτα συνδεδεμένα με την ανέγερση πολυτελών ξενοδοχείων, παραθεριστικών κατοικιών και εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- Ίδρυση και λειτουργία Παρατηρητηρίου Τουρισμού, το οποίο θα συλλέγει και θα επεξεργάζεται ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία που σχετίζονται με τον τουρισμό στην Ελλάδα.
- Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης πως η αναγκαιότητα να ακολουθήσει ο τουρισμός τις αρχές της αειφορίας είναι επιβεβλημένη, όχι μόνο εξαιτίας των νέων απαιτήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και εξαιτίας της ζήτησης για καλύτερο περιβάλλον από την πλευρά των τουριστών. Αποτελεί λοιπόν γεγονός πως η σοβούσα κρίση απειλεί να λάβει παγκοσμίως διαστάσεις καταστροφής. Αυτή τη δύσκολη χρονική στιγμή και για τον

Τουρισμό στην Ελλάδα θα πρέπει σε γενικές γραμμές όλο το «Σύστημα» να λειτουργήσει θετικά, φροντίζοντας να μετατρέψει τις απειλές που προκύπτουν από την παγκόσμια ύφεση σε ευκαιρίες Ανασύνταξης δυνάμεων, Επίλυσης προβλημάτων και τελικά επιθετικής πολιτικής Ανάπτυξης και Ποιοτικής Αναδιάρθρωσης του Τουριστικού Προϊόντος, το οποίο αποτελεί τη «βαριά βιομηχανία» της κάθε χώρας αλλά φυσικά και της Ελλάδας.

1.4 Παράγοντες που Επηρεάζουν την Τουριστική Κίνηση στην Ελλάδα

Η προώθηση τουριστικών προϊόντων στην Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κλάδους, ο οποίος, με βάση τα σχετικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η χώρα, λογικά θα έπρεπε να ευημερεί. Παρ' όλ' αυτά, αποτελεί ίσως τον τουριστικό κλάδο εκείνο, ο οποίος έχει πληγεί στο μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τους υπόλοιπους από την παγκόσμια οικονομική κρίση²². Παράλληλα, ο συγκεκριμένος κλάδος δέχεται ασφυκτικές πιέσεις από τον ανταγωνισμό γειτονικών χωρών όπως για παράδειγμα η Τουρκία, όπου έχει τη δυνατότητα να προσφέρει πολύ χαμηλότερα λειτουργικά κόστη. Κατά συνέπεια ο κλάδος του θαλάσσιου τουρισμού, βρίσκεται τη στιγμή αυτή σε εξαιρετικά δυσχερή θέση, έχοντας να επιλέξει ανάμεσα στη συρρίκνωση ή στην αλλαγή σημαίας των σκαφών. Αυτή τη δύσκολη και κρίσιμη στιγμή για τον Ελληνικό τουρισμό, η Πολιτεία αντί να στηρίξει το συγκεκριμένο κλάδο, έρχεται στην ουσία να του δώσει κυριολεκτικά τη «χαριστική βολή» με την αναγγελία των νέων φορολογικών μέτρων για το 2010.

²² Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

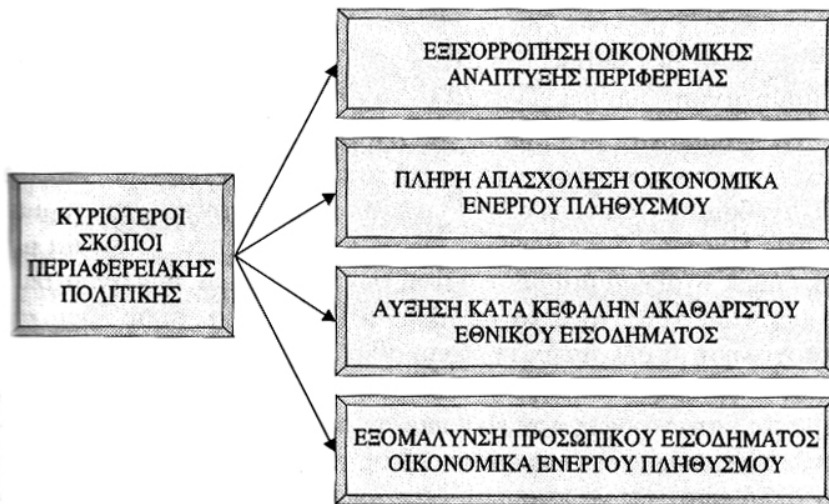
Μεταξύ των μέτρων αυτών, περιλαμβάνεται και η επιβολή τελών κυκλοφορίας καθώς και η καταβολή έκτακτης εισφοράς στους κατόχους τουριστικών προϊόντων, θέτοντας ως μοναδικό κριτήριο, το αν το δωμάτιο ή σπίτι είναι άνω των 60 τετραγωνικών και χωρίς να κάνει κανέναν απολύτως διαχωρισμό για το αν πρόκειται για ιδιωτικά ή επαγγελματικά τουριστικά προϊόντα. Παρά την δηλωμένη πρόθεση του Υπουργείου Οικονομικών να βρεθεί τρόπος για να ξεχωρίσουν τα ιδιωτικά από τα αμιγώς επαγγελματικά τουριστικά προϊόντα, στην πράξη δεν έχει γίνει απολύτως τίποτε, με αποτέλεσμα τα συγκεκριμένα φορολογικά μέτρα να αφορούν και τα επαγγελματικά προϊόντα του Τουρισμού, δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο τη θέση των επαγγελματιών, οι οποίοι ήδη έχουν πληγεί σημαντικά από την οικονομική κρίση. Να σημειωθεί τέλος ότι ο συγκεκριμένος κλάδος, πλήττεται επίσης και από τις παράνομες ενοικιάσεις τουριστικών προϊόντων ξένης προέλευσης τα οποία είτε βρίσκονται στη χώρα μας, είτε απλώς διέρχονται από αυτή²³.

1.4.1 Η Χρησιμότητα Εφαρμογής μίας Άρτιας Τουριστικής Πολιτικής

Η ανάγκη εφαρμογής μιας περιφερειακής τουριστικής πολιτικής εκ μέρους των πολιτικών εξουσιών σε διάφορες χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών τόσο των αναπτυγμένων όσο και των αναπτυσσομένων, προέρχεται από τις ανισότητες ευκαιριών που υπάρχουν σε διαπεριφερειακό επίπεδο και οι οποίες,

²³ Βελισσαρίου Ε., 2002, "Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, από το πρόγραμμα σπουδών Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων" (τόμος Δ'), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

όπως είναι φυσικό, προκαλούν οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, τα οποία είναι ανάγκη να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικό το ταχύτερο δυνατό, ώστε να αμβλυθούν οι οποιεσδήποτε αρνητικές επιδράσεις τους στην όλη αναπτυξιακή προσπάθεια των περιφερειών. Κοντολογίς η περιφερειακή τουριστική πολιτική πρέπει να εξυπηρετεί την τουριστική ανάπτυξη των περιφερειών, κατ' επέκταση δε να συμβάλει αποφασιστικά και στην τόνωση των οικονομιών τους.

Διάγραμμα Νο. 1: Οι κυριότεροι σκοποί της σύγχρονης περιφερειακής πολιτικής

Όπως είναι γνωστό, η ασύμμετρη τουριστική ανάπτυξη στην επικράτεια μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών παρουσιάζεται με διάφορες μορφές, που εξελίσσεται ανάλογα με την αναπτυξιακή φάση στην οποία βρίσκεται αυτή. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, όμως, η κυριότερη μορφή ασυμμετρίας της τουριστικής ανάπτυξης στο χώρο είναι κατά κανόνα εκείνη που εντοπίζεται συνήθως ανάμεσα

στο κέντρο και την περιφέρεια και συγκεκριμένα ανάμεσα στην πρωτεύουσα τους και τις διάφορες περιφέρειες της υπόλοιπης επικράτειας τους²⁴.

Τα περιφερειακά τουριστικά προβλήματα μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, μεταβάλλονται ανάλογα με τη φάση τουριστικής ανάπτυξης την οποία διανύει αυτή. Το γεγονός αυτό κάνει επιτακτική την ανάγκη εφαρμογής μέτρων περιφερειακής τουριστικής πολιτικής σε κάθε μια από τις φάσεις για τις οποίες ο λόγος, οι οποίες θα πρέπει να είναι συντονισμένες μεταξύ τους, ώστε να αποφεύγεται αργότερα η ενδεχόμενη δημιουργία προβλημάτων από προηγούμενες λύσεις που δόθηκαν εκ μέρους της πολιτικής εξουσίας. Αξίζει να αναφέρουμε για την περίπτωση της Ευρυτανίας τις επιπτώσεις της πρόσφατης πρότασης νόμου του ΥΠΕΧΩΔΕ (Υπουργείο Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων). Το θετικό είναι ότι το νέο χωροταξικό σχέδιο χαρακτηρίζει ολόκληρο τον νομό ως τουριστικά αναπτυσσόμενο ή υπό ανάπτυξη περιοχή με συνέπεια να δίνονται ισχυρά κίνητρα σε επενδυτές για ίδρυση μεγάλων τουριστικών επιχειρήσεων.

Ο καθορισμός των στόχων της τουριστικής πολιτικής μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών πρέπει να γίνεται από την πολιτική εξουσία ορθολογιστικά, όταν αυτός βασίζεται σε συστηματικές και σωστές προβλέψεις, που έγιναν εκ μέρους της. σχετικά με την εξέλιξη των περιφερειακών μεγεθών της τουριστικής της

²⁴ Βελισσαρίου Ε., 2002, "Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, από το πρόγραμμα σπουδών Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων" (τόμος Δ'), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

οικονομίας και αξιοποιεί τα συγκριτικά δυναμικά πλεονεκτήματα που εμφανίζει κάθε μια περιφέρεια. Αντίθετα, κάθε άλλο παρά να ειπωθεί μπορεί, ότι ο έλεγχος της αριστοποίησης και της συνέπειας των περιφερειακών προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης είναι δυνατός, αν προηγούμενα δεν καθοριστούν με ακρίβεια και σαφήνεια οι στόχοι του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών²⁵.

Ας σημειωθεί ότι ο καθορισμός των στόχων του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών είναι εντελώς απαραίτητη για την εφαρμογή περιφερειακών προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης, γιατί έτσι περιορίζει στο ελάχιστο δυνατό τους ανασταλτικούς παράγοντες κάθε προσπάθειας προς αυτήν την κατεύθυνση. Σε ότι αφορά στον καθορισμό των εξειδικευμένων στόχων της περιφερειακής τουριστικής πολιτικής, θα πρέπει να ειπωθεί ότι αυτοί διαμορφώνονται στο πλαίσιο των δυνατοτήτων και περιορισμών της συγκεκριμένης περιφέρειας σε ορισμένο χρόνο. Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται σημαντικά η πολιτική εξουσία στην άσκηση ελέγχου για το αν είναι εφικτοί οι στόχοι της πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης που έχει αυτή καθορίσει. Στη συνέχεια η εφαρμογή των περιφερειακών προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης, επιτρέπει στην εκάστοτε πολιτική εξουσία να διαπιστώσει αλλαγές τόσο στη δομή της τουριστικής οικονομίας στο σύνολο της όσο και στις διάφορες περιφέρειες της επικράτειας μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών.

²⁵ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

Επίσης θα πρέπει να ειπωθεί ότι για την εφαρμογή της συγκέντρωσης ή αποκέντρωσης της τουριστικής πολιτικής σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, σημασία έχει η διάκριση μεταξύ στόχων που αναφέρονται σε μεγέθη της τουριστικής οικονομίας σε εθνικό επίπεδο και στόχων που αναφέρονται σε μεγέθη της τουριστικής οικονομίας σε περιφερειακό επίπεδο. Τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη έχει γίνει αποδεκτή η αρχή της "περιφερειακής επίδρασης" και στους στόχους της τουριστικής πολιτικής, όπως και στις σημαντικές αποφάσεις που λαμβάνονται από τις πολιτικές εξουσίες, όταν αυτές κατανέμουν τις δημόσιες επενδύσεις, διαμέσου των οποίων επιδιώκεται η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής για την τουριστική ανάπτυξη των περιφερειών, σε τελευταία δε ανάλυση και γι' αυτήν της χώρας. Γενικά μπορεί να ειπωθεί ότι η περιφερειακή τουριστική πολιτική αποσκοπεί στην επίτευξη των στόχων της, που οδηγούν στην τόνωση των οικονομιών των περιφερειών και διαμέσου αυτής σε μείωση των οικονομικών ανισοτήτων που υπάρχουν σε εθνικό επίπεδο.

Εξάλλου η στενή σχέση που υπάρχει μεταξύ των στόχων της οικονομικής πολιτικής μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών και αυτών της περιφερειακής τουριστικής πολιτικής της, επιτρέπει στην τελευταία να γίνεται πολλές φορές ένα αποτελεσματικό μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων της πρώτης, όπως για παράδειγμα η ενίσχυση ορισμένων κλάδων ή υποκλάδων της οικονομικής δραστηριότητας της, ο περιορισμός του ποσοστού των ανέργων ή

υποαπασχολουμένων, η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και η βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού²⁶.

1.4.2 Διαμόρφωση και Ανάλυση Τουριστικών Προτύπων Ανάπτυξης στην Ελλάδα

Είναι γεγονός πως οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούσαν και εξακολουθούν να αποτελούν κύριο αντικείμενο συζήτησης στον ακαδημαϊκό χώρο. Σύμφωνα με το Λαγό, οι θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης δεν έχουν μεγάλο εύρος και μεγάλη ιστορία, ενώ χαρακτηρίζονται από αγεφύρωτες διαφορές. Όμως οι οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων δύο αιώνων οι οποίες διεύρυναν τις κοινωνικές ανισότητες και επιταχύνθηκαν από την κατάρρευση του υπαρκτού οικονομικού συστήματος, προϋπόθεταν και εξακολουθούν να προϋποθέτουν την θεωρητική ερμηνεία το φαινομένου αυτού²⁷. Στα θεμέλια της οικονομικής επιστήμης βρίσκεται η Κλασική Πολιτική Οικονομία, θεμελιωτής της οποίας ο Άνταμ Σμίθ ο οποίος έθεσε τα θεμέλια της οικονομικής επιστήμης με το έργο του Ο Πλούτος των Εθνών 1776. Η εμπειρική διαπίστωση του Σμίθ, σύμφωνα με το Λαγό, αποτελεί τη κινητήρια δύναμη της φιλελεύθερης σκέψης του καπιταλισμού η οποία οδηγεί στο γενικότερο καλό²⁸.

²⁶ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

²⁷ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

²⁸ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

Πέραν του θεμελιωτή της οικονομικής επιστήμης, Άνταμ Σμίθ, ακολούθησαν και άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις όπως αυτές του Ντ. Ρικάρντο ο οποίος υποστήριξε τη προβληματική της καπιταλιστικής οικονομίας, τη παραδοσιακή νεοκλασική μικροοικονομία και τη μακροοικονομική θεωρία του Κέυνς τη δεκαετία του 1930, τη θεωρία του Ιμπεριαλισμού του Μάρξ ο οποίος επέκτεινε τη θεωρία του Ρικάρντο όπως επίσης τις θεωρίες του Λένιν ο οποίος προσέγγισε τα ανώτατα στάδια του καπιταλισμού το 1917, του Samuelson το 1957 που εισχώρησε στη νεοκλασική σύνθεση στηριζόμενη στη θεωρητική συναίνεση καταλήγοντας τη δεκαετία του 1970 και του 1980 με τις πρώτες θεωρητικές προσεγγίσεις της περιφερειακής ανάπτυξης του Stilwell, του Hermansen και του Holland που υποστήριξε το διαχωρισμό των θεωριών περιφερειακής ανάπτυξης σε δύο ομάδες της αυτοεξισορρόπησης και της υπανάπτυξης.

Τα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα προϋποθέτουν σε μεγάλο βαθμό πλην μερικών εξαιρέσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, φυσικού, οικονομικού, πολιτιστικού και πολιτισμικού με σκοπό την ορθολογικότερη, συνολικότερη και αποτελεσματικότερη τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής δράσης με μακροπρόθεσμο στόχο την συνέχισή της σε βάθος χρόνου και πεδίου. Επίσης τα οφέλη της προϋποτίθεται ότι αυτά πρέπει να μεταβιβαστούν στο τουριστικό περιβάλλον και σε αυτούς που δραστηριοποιούνται σε αυτό άμεσα ή έμμεσα. Η ουσιώδης της σχέση με τη διαμόρφωση των τουριστικών προτύπων ανάπτυξης μιας

περιοχής τοποθετείται στη χρήση εναλλακτικών προτύπων ανάπτυξης ή σεναρίων τουριστικής ανάπτυξης όπως τα ακολουθα, σύμφωνα με τον Κοκκώση²⁹ :

- Ελεύθερη ανάπτυξη χωρίς περιορισμούς η οποία θεωρείται μή αποδεκτή αφού ουσιαστικά προϋποθέτει την υπέρβαση των ορίων φέρουσας ικανότητας και που αγνοεί τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που πρόκειται να έχει ένα εφαρμοστέο πρότυπο ανάπτυξης.
- Εντατική ανάπτυξη χωρίς περιορισμούς η οποία είναι παρόμοια με το προηγούμενο σενάριο αφού αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του κέρδους από τον τουρισμό. Σημαντική όμως διαφορά της είναι η εφαρμογή της υπό το καθεστώς ελέγχου με τη χρήση κανόνων και ορίων που επιβάλλονται πριν την έναρξή της.
- Περιορισμένη ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού οι οποίες είναι ιδιαίτερα αποδεκτές και προτεινόμενες από πολλούς ερευνητές που ασχολούνται με το τουρισμό ως απάντηση στο μαζικό και πολλές φορές καταστροφικό τουρισμό. Η εφαρμογή όμως του μοντέλου αυτού, λόγω του χαρακτήρα του, απαιτεί την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας λόγω έλλειψης της αμφίδρομης σχέσης μεταξύ των τουριστών και του τοπικού πληθυσμού, της παράλειψης των οικονομικών και πολιτικών θεμάτων της φέρουσας ικανότητας καθώς και την υπερεκτίμηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικοπολιτιστικών παραμέτρων της περιοχής. Το μοντέλο αυτό

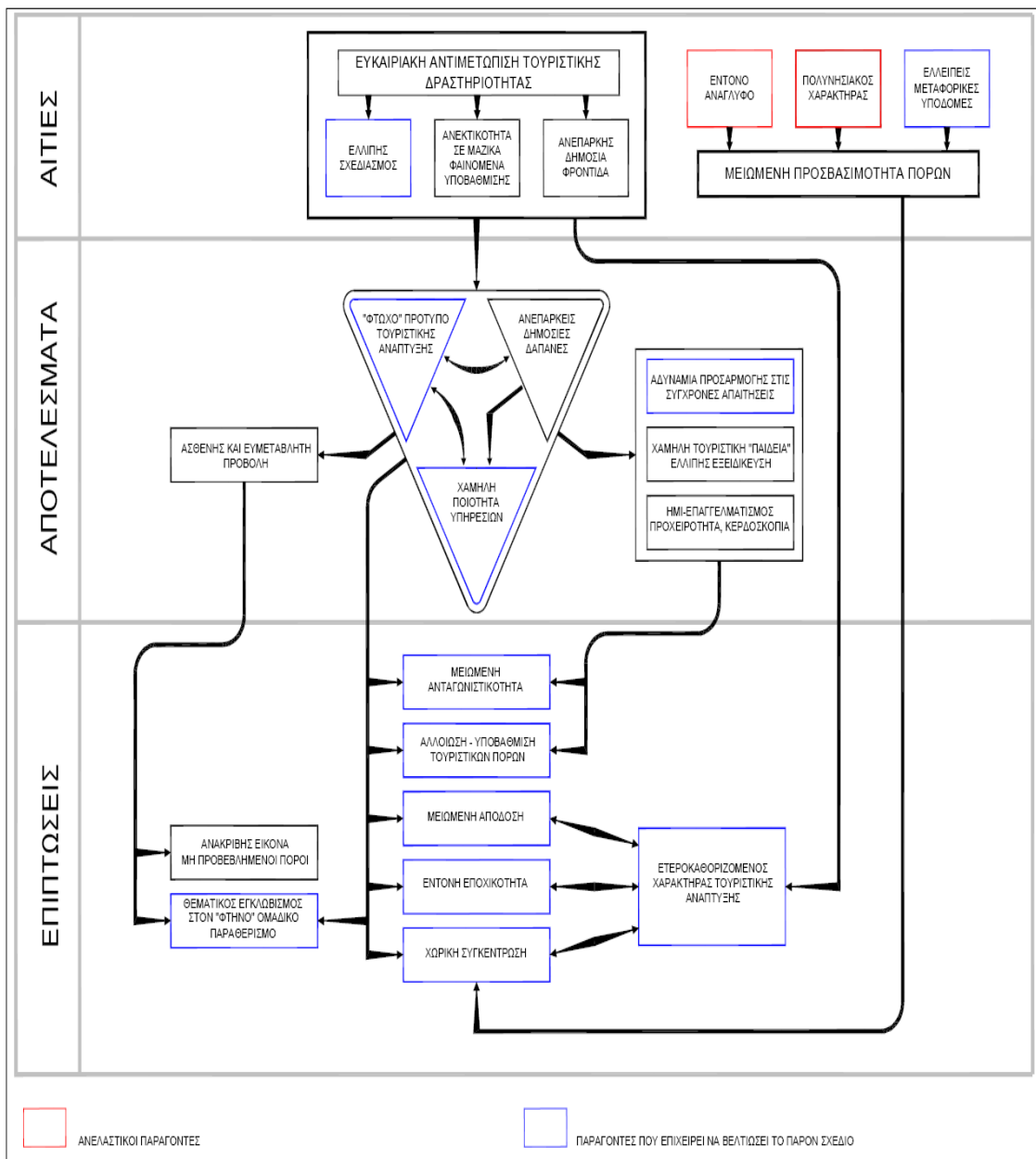
²⁹ Κοκκώσης, Χ, Τσάρτας, Π., 2001, “*Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*”, Εκδόσεις Κριτική

προτείνεται κυρίως για περιοχές υπό προστασία ή με ελεγχόμενη πρόσβαση λόγω των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και ιστορικών χαρακτηριστικών.

Τέλος, ο Κοκκώσης διακρίνει και το μοντέλο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που ως σενάριο βασίζεται στην εναρμόνιση του τοπικού χαρακτήρα μιας περιοχής με τοπικούς και υπερτοπικούς παράγοντες, όπως αναφέρει, με σκοπό την επίτευξη αρμονικής διαχείρισης των τουριστικών πόρων αλλά και του τουριστικού προϊόντος έχοντας λάβει υπόψη τους περιορισμούς του τόπου υποδοχής. Θα πρέπει αντίστοιχα να σημειωθεί πως τα συγκεκριμένα πρότυπα εναλλακτικής τουριστικής ανάπτυξης δύναται να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό της επιθυμητής τουριστικής ανάπτυξης και της αντίστοιχης αποδεκτής φέρουσας ικανότητας. Σύμφωνα με τον Τσάρτα, για όλα τα εναλλακτικά πρότυπα ανάπτυξης εκτιμώνται οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον και συγκρίνονται με τα όρια που έχουν εντοπιστεί από την ανάλυση. Το κατά πόσον είναι εφικτή η επιβολή ενός εναλλακτικού ή μή τουριστικού προτύπου ανάπτυξης είναι αποτέλεσμα που απαιτεί την ακολουθία όλων των προαναφερθέντων αναλύσεων, εν τη απουσία των οποίων η οποιαδήποτε πρόταση και αντίστοιχη δράση θα βρίσκεται μετέωρη ως προς την επιτυχία της αλλά και την αποδοχή της γενικότερα³⁰.

³⁰ Θεώρημα Α.Ε. – Σύμβουλοι Ανάπτυξης - Μελέτη (2007) *Χωροταξικός σχεδιασμός και τουριστική Ανάπτυξη*, Αθήνα

Επομένως, η όποια αλλαγή και αντίστοιχη επιβολή προτύπου προϋποθέτει την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στην αξιολόγηση των προτύπων και στο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης. Φαίνεται καθαρά ότι η φέρουσα ικανότητα λειτουργεί είτε ως όριο είτε ως στόχος δίνοντας έμφαση στον αναλυτικό ή κανονιστικό της χαρακτήρα. Στη περίπτωση νησιωτικών περιοχών, περιοριστικό ρόλο στην κατάρτιση και επιλογή του σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης έχουν συχνά οι φυσικοί πόροι, οι υποδομές και τα κοινωνικοπολιτιστικά και δημογραφικά στοιχεία της φέρουσας ικανότητας.

Δ1 – Σχηματική Απεικόνιση Παραγόντων Δημιουργίας προβλημάτων στο Τουρισμό ³¹

- Πηγή: ΘΕΩΡΗΜΑ Α.Ε.

³¹ Θεώρημα Α.Ε. – Σύμβουλοι Ανάπτυξης - Μελέτη (2007) Χωροταξικός σχεδιασμός και τουριστική Ανάπτυξη, Αθήνα

2. Κεφάλαιο Δεύτερο : Λειτουργία Αεροδρομίων και ο Ρόλος τους στην Τουριστική Ανάπτυξη της Χώρας

2.1 Η Λειτουργία των Αεροδρομίων της Ελλάδος στις Μέρες μας και ο Ρόλος του IATA στην Προώθηση του Τουρισμού

2.1.1 Τα Διεθνή Αεροδρόμια στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει 15 διεθνή αεροδρόμια τα οποία εξυπηρετούν τακτικές και ναυλωμένες (τσάρτερ) πτήσεις και υποδέχονται περίπου το 82% των τουριστών που φθάνουν κατ' έτος στη χώρα μας. Τα μικρότερα, περιφερειακά αεροδρόμια (Κρατικοί Αερολιμένες Εσωτερικών Συγκοινωνιών), εξυπηρετούν τις πτήσεις εσωτερικών δρομολογίων σε όλη τη χώρα³².

³² Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009

Ο τομέας των τοπικών αεροδρομίων στην Ελλάδα περιλαμβάνει 39 περιφερειακά αεροδρόμια, ανάμεσα στα οποία αυτά της Θεσσαλονίκης, της 2ης μεγαλύτερης πόλης της Ελλάδας και εμπορική είσοδο των Βαλκανίων/Κεντρικής Ευρώπης, της Ρόδου, της Κέρκυρας, των Χανίων, της Κω, της Ζακύνθου, της Σαντορίνης, της Μυτιλήνης, της Σάμου και της Μυκόνου.

Όλα τα τοπικά αεροδρόμια αποτελούν επιχειρηματικές μονάδες χωρίς εταιρική δομή, και είναι υπό την επίβλεψη της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ). Έχουν πολύ σημαντική αξία που πηγάζει τόσο από τη δυνατότητα βελτίωσης της χρήσης των υποδομών των αεροδρομίων, όσο κι από την δυνατότητα εμπορικής ανάπτυξη και ανάπτυξης των ακινήτων. Η αναβάθμισή τους μπορεί να ενισχύσει το προφίλ της Ελλάδας ως τουριστικό προορισμό. Τα αεροδρόμια που διαθέτει η Ελλάδα στην περιφέρεια της, είναι τα ακόλουθα³³.

ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΣΠΑΤΑ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΚΥΘΗΡΑ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΥΘΗΡΩΝ
ΑΧΑΙΑΣ	ΚΑΤΩ ΑΧΑΙΑ	ΑΡΑΞΟΣ

³³ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009

ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΚΑΡΠΑΘΟΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΑΝΤΙΜΑΧΕΙΑ ΚΩΣ	ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΠΛΑΤΑΝΟΣ> ΛΕΡΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΛΕΡΟΥ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΠΑΡΑΔΕΙΣΙ ΡΟΔΟΣ	ΔΙΑΓΟΡΑΣ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΚΑΣΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΣΟΥ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ
ΕΒΡΟΥ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ
ΕΥΒΟΙΑΣ	ΣΚΥΡΟΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΚΥΡΟΥ
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΖΑΚΥΝΘΟΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ν. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ	Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΜΙΚΡΑ	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΚΑΒΑΛΑΣ	ΑΓΙΑΣΜΑ	ΜΕΓΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
	ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΚΕΡΚΥΡΑ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	ΚΑΜΠΟΣ ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ
ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΕΤΡΑΝΑ	ΦΙΛΙΠΠΟΣ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΑΛΥΚΕΣ ΤΡΥΠΗΤΗΣ	ΜΗΛΟΥ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ	ΣΥΡΟΥ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΜΥΚΟΝΟΣ	ΜΥΚΟΝΟΥ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΠΑΡΟΙΚΙΑ	ΠΑΡΟΥ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΦΗΡΑ	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΧΩΡΑ ΝΑΞΟΥ	ΝΑΞΟΥ
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΜΠΟΝΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΗΤΕΙΑΣ
ΛΕΣΒΟΥ	ΛΗΜΝΟΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΗΜΝΟΥ
ΛΕΣΒΟΥ	ΜΥΤΙΛΗΝΗ	ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	Ν. ΑΓΧΙΑΛΟΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ Ν. ΑΓΧΙΑΛΟΥ

ΝΟΜΟΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΣΚΙΑΘΟΣ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΚΙΑΘΟΥ
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΜΕΣΣΗΝΗ	ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	ΑΚΤΙΟ	ΑΚΤΙΟΥ
ΣΑΜΟΥ	ΙΚΑΡΙΑ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΙΚΑΡΙΑΣ
ΣΑΜΟΥ	ΣΑΜΟΣ	ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ Ο ΣΑΜΙΟΣ
ΧΑΝΙΩΝ	ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΣΟΥΔΑΣ	Κ. ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΧΙΟΥ	ΧΙΟΣ	ΟΜΗΡΟΣ

2.1.2 Τι Είναι ο Οργανισμός ΙΑΤΑ

Η Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών - International Air Transport Association είναι ένας διεθνής οργανισμός αερομεταφορέων, με έδρα το Μοντρεάλ του Κεμπέκ, στον Καναδά. Οι τιμές των εισιτηρίων μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών καθορίζονται μέσω της ΙΑΤΑ. Δεν είναι λίγες οι φορές

όπου η IATA έχει κατηγορηθεί ότι λειτουργεί ως καρτέλ με τα μέλη της, ενώ πολλοί αερομεταφορείς χαμηλού κόστους δεν είναι πλήρη μέλη της IATA³⁴.

Ο IATA έχει θεσπίσει, για την αεροπορική μεταφορά *Επικίνδυνων Αγαθών* όπως εκρηκτικών, διαβρωτικών, δηλητηρίων κτλ, έναν ευρέως αποδεκτό κανονισμό από όλες τις αεροπορικές εταιρείες που μεταφέρουν τέτοιου είδους αγαθά. Μεταξύ άλλων κανονισμών, έχει θεσπίσει και τον Κανονισμό Αεροπορικής Μεταφοράς Ζώων, στον οποίο διευκρινίζει τις συνθήκες αεροπορικής μεταφοράς πάσης φύσεως ζώων. Μάλιστα, είναι τόσο λεπτομερής, που διευκρινίζει τις συνθήκες αερισμού, φωτισμού, θερμοκρασίας, τροφής/νερού και ωρών παραμονής στο κλουβί μεταφοράς για κάθε είδος και υποείδος του ζωικού βασιλείου³⁵.

Ο IATA ιδρύθηκε στο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τον Απρίλιο του 1945, στην Αβάνα της Κούβας. Είναι στην ουσία ο συνεχιστής του ίδιου οργανισμού που ιδρύθηκε με το ίδιο όνομα στην Χάγη το 1919, την χρονιά που ξεκίνησαν οι πρώτες επιβατικές τακτικές πτήσεις. Ο λόγος δημιουργίας του είναι να υπάρχει ομοιομορφία στις τιμές των εισιτηρίων στις αεροπορικές εταιρείες, αλλά και ο έλεγχος του ανταγωνισμού που αναπτύσσεται μεταξύ τους. Το 1945 τα μέλη του ανέρχονταν σε 57, από 31 κράτη, κυρίως από την Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική. Σήμερα, τα μέλη της έχουν ξεπεράσει τα 270, από 140 κράτη και από τις πέντε ηπείρους³⁶.

- *Η προώθηση ασφαλούς, προγραμματισμένης και φθηνής αεροπορικής μεταφοράς προς όφελος όλων των λαών του κόσμου, ώστε να*

³⁴ www.iataorg.com, 2009

³⁵ www.iataorg.com, 2009

³⁶ www.iataorg.com, 2009

συμβάλει στο αεροπορικό εμπόριο και να κατανοήσει και να επιλύσει τα τυχόν προβλήματα που προκαλούνται στο πεδίο αυτό.

- Να προσδώσει όλα τα μέσα που θα συμβάλλουν στην σωστή συνεργασία αερομεταφορέων που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με τις διεθνείς αερομεταφορές.
- Να συνεργάζεται με τον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (*International Civil Aviation Organization, ICAO*).

2.1.3 Πως Λειτουργεί ο IATA και ποια τα Χαρακτηριστικά Λειτουργίας του

Ο IATA παρέχει 3-γράμματος κωδικούς αεροδρομίων και 2-ψήφιους κωδικούς αερομεταφορέων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά κόρον σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο ICAO χρησιμοποιεί 4-γράμματος και 3-γράμματος κωδικούς αντίστοιχα. Για καλύτερους ναύλους ο IATA έχει χωρίσει την υδρόγειο σε 3 ζώνες³⁷:

- *Βόρεια και Νότια Αμερική*
- *Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Αφρική. Ο IATA Europe συμπεριλαμβάνει την Ευρώπη, Αλγερία, Μαρόκο και Τυνησία.*
- *Ασία, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και τα νησιωτικά συμπλέγματα του Ειρηνικού Ωκεανού*

Οι κωδικοί αεροδρομίων της IATA είναι τριγράμματοι κωδικοί που προσδιορίζουν ένα συγκεκριμένο αεροδρόμιο του κόσμου. Έχουν οριστεί από τη Διεθνή Ένωση Αερομεταφορών (IATA) και χρησιμοποιούνται ώστε να

³⁷ www.iataorg.com, 2009

διευκολύνεται ο έλεγχος της εναέριας κυκλοφορίας, η έκδοση των ναύλων, και γενικότερα οι αερομεταφορές. Οι κωδικοί ορίζονται με βάση το Ψήφισμα 763 της IATA. Ανακοινώνονται στο Ευρετήριο Κωδικών Αεροδρομίων της IATA το οποίο εκδίδεται δύο φορές το χρόνο. Κάθε αεροδρόμιο έχει ένα μοναδικό κωδικό ο οποίος δεν χρησιμοποιείται από κανένα άλλο αεροδρόμιο του κόσμου.

Σε αρκετές περιπτώσεις κωδικοί αεροδρομίων που κλείνουν, χρησιμοποιούνται από άλλα αεροδρόμια μετά την πάροδο κάποιου χρονικού διαστήματος. Κάποιες χώρες, όπως για παράδειγμα ο Καναδάς, δεν χρησιμοποιούν πλέον τους κωδικούς της IATA στις επίσημες αεροναυτικές τους εκδόσεις³⁸.

2.1.4 Με ποιο Τρόπο ο IATA Εφαρμόζεται στα Αεροδρόμια και τις Τουριστικές Επιχειρήσεις - Συνεισφορά IATA σε Βασικές Υπηρεσίες Γραφείων Τουρισμού που Σχετίζονται με την Διεξαγωγή Επαγγελματικού Τουρισμού

Όσον αφορά τον επαγγελματικό τουρισμό, τα ταξιδιωτικά γραφεία³⁹ διοργανώνουν συνέδρια, ταξίδια κινήτρων και αναλαμβάνουν την πραγματοποίηση των ταξιδιών για το προσωπικό και τα στελέχη μεγάλων εταιριών σε μόνιμη βάση. Τα συνεδρία διοργανώνονται για λογαριασμό εταιριών ή συλλόγων πελατών τους. Το τουριστικό γραφείο «κλείνει» δηλαδή τις αίθουσες σε κάποιο ξενοδοχείο ή κάποιον άλλο χώρο, μεριμνά για τη

³⁸ www.iata.org, 2009

³⁹ Χρήστου Ευαγ., 1999, “Έρευνα Τουριστικής Αγοράς”, εκδόσεις interbooks, Αθήνα

διάταξη των θέσεων των συνέδρων, για τη διάθεση των οπτικοακουστικών μέσων, την παροχή γευμάτων, τη μετακίνηση των συνέδρων από και προς τον τόπο όπου διεξάγεται το συνέδριο καθώς και για τη διαμονή των συνέδρων και των ομιλητών.

Τα ταξίδια κινήτρων διοργανώνονται από τουριστικά γραφεία γενικού τουρισμού για λογαριασμό επιχειρήσεων που προσφέρουν δωρεάν ταξίδια στα στελέχη τους ή και στους συνεργάτες τους. Τα τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τις μετακινήσεις – ταξίδια για το προσωπικό και τα στελέχη μεγάλων εταιριών σε μόνιμη βάση, λειτουργούν σε αυτή την περίπτωση σαν τμήμα της συγκεκριμένης εταιρίας

Επίσης ο IATA μέσω γραφείων ταξιδιών προσφέρει κρουαζιέρες. Προτείνει στους πελάτες του ταξιδιωτικού γραφείου, που ήδη έχουν αποφασίσει να κάνουν κρουαζιέρες, τις κατάλληλες διαδρομές, τα ασφαλέστερα ή και πολυτελέστατα κρουαζιερόπλοια, τον τύπο της καμπίνας και κλείνει για λογαριασμό τους τις θέσεις στα κρουαζιερόπλοια, εκδίδοντας τα αντίστοιχα εισιτήρια. Οι κρουαζιέρες αποτελούν μία αξιόλογη πηγή εσόδων για ένα τουριστικό γραφείο γενικού τουρισμού.

Ο τουριστικός πράκτορας παρέχει βοήθεια για την έκδοση διαβατηρίων, VISA, και δίνει ειδικές συμβουλές για ταξίδια στο εξωτερικό και τις πιο αξιόπιστες συμβουλές και πληροφορίες για ειδικές τιμές σε διαμονή και εισιτήρια. Σύμφωνα με τη γραφική παράσταση 1 όπου παρουσιάζεται η αναλογία εσόδων, ανά πηγή, για ένα ταξιδιωτικό γραφείο γενικού τουρισμού (στην Αμερική), την κύρια πηγή εσόδων αποτελούν τα αεροπορικά εισιτήρια με 63%, δεύτερη πηγή εσόδων είναι οι κρουαζιέρες με 12%, ακολουθούν τα

ξενοδοχεία με μόλις 10%, οι ενοικιάσεις αυτοκινήτων με 7%, τα διάφορα (διαβατήρια, visas, και άλλα) με 5% και τέλος τα εισιτήρια τρένων με 3%⁴⁰.

2.2 Προβλήματα που Αντιμετωπίζουν τα Αεροδρόμια της Ελλάδος

Αν και η καθιέρωση του αεροπλάνου σαν συγκοινωνιακού μέσου, είναι υπόθεση λίγων μόλις χρόνων, μέσα στο λίγο αυτό χρονικό διάστημα, σημειώθηκε πολύ μεγάλη πρόοδος στην κίνηση των επιβατών με αεροπλάνα στην Ελλάδα. Η ιστορία των αερομεταφορών στην Ελλάδα ξεκινά ουσιαστικά το 1930 όταν ιδρύθηκε η πρώτη ελληνική κρατική αεροπορική εταιρία, η "Ελληνική Αεροπορική Εταιρεία ΙΚΑΡΟΣ". Η εταιρεία χρεοκόπησε και λίγο αργότερα ιδρύθηκε η Ε.Ε.Ε.Σ. (Ελληνική Εταιρεία Εναέριων Συγκοινωνιών). Παράλληλα, το 1935 ιδρύθηκε η πρώτη ιδιωτική αεροπορική εταιρεία, η Τ.Α.Ε. (Τεχνικά Αεροπορικά Εκμεταλλεύσεις).

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ιδρύθηκε, το 1947 η ΕΛΛ.Α.Σ. (Ελληνικά Αεροπορικά Συγκοινωνία) και η Α.Μ.Ε. (Αεροπορικά Μεταφοράι Ελλάδος), ενώ συνέχισε την πορεία της και η Τ.Α.Ε.. Εξαιτίας της κακής πορείας που σημείωναν όλες αυτές οι αεροπορικές εταιρείες, το 1951 αποφασίζεται η συγχώνευσή τους σε μία: την Εθνική Ανώνυμη Εταιρεία Τ.Α.Ε.. Όμως από το 1951 και έπειτα, αρχίζουν τα δύσκολα χρόνια για τον νέο κρατικό αερομεταφορέα. Η επιβατική κίνηση πέφτει και το 1955 αποφασίζεται η εκκαθάρισή της, με σκοπό την πώλησή της.

⁴⁰ Χρήστου Ευαγ., 1999, "Έρευνα Τουριστικής Αγοράς", εκδόσεις interbooks, Αθήνα

Ο πλειστηριασμός ξεκινά με προσφορά 60.000.000 δρχ.. Κανείς όμως δεν την θέλει και έτσι κατοχυρώνεται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Έτσι, στα τέλη Ιουλίου 1956 υπογράφεται νέα συμφωνία του Ελληνικού Κράτους με τον Αριστοτέλη Ωνάση, που περιλαμβάνει και την αποκλειστική εκμετάλλευση των αεροπορικών συγκοινωνιών της χώρας. Στις 6 Απριλίου 1957 η Ολυμπιακή Αεροπορία (Ο.Α) (Αγγλ. Olympic Airways) κάνει το πρώτο και πρωινό δρομολόγιο στην ιστορία της ελληνικής εναέριας συγκοινωνίας, το Αθήνα - Θεσσαλονίκη και με ελικοφόρο τύπου DC-3.

Το 1975 η ΟΑ εξαγοράστηκε από το κράτος και από τότε ουσιαστικά πύκνωσαν σε μεγάλο βαθμό, τα αεροπορικά δρομολόγια του εσωτερικού και του εξωτερικού. Το ελληνικό κοινό από επιφυλακτικό σιγά σιγά προσαρμόστηκε και εμπιστεύτηκε το αεροπλάνο βλέποντας πόσο συμφέρει, από την πλευρά της οικονομίας χρόνου, το ταξίδι με αεροπλάνο. Η πρόοδος των αεροπορικών συγκοινωνιών επέβαλε την ίδρυση αεροπορικών εταιρειών όπως επίσης και την κατασκευή ειδικών αεροδρομίων. Έτσι ενώ το 1938 είχαμε μόνο το αεροδρόμιο του Ελληνικού στην Αθήνα, αντικαθιστούμενο το 2001 από το Διεθνές Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος στα Σπάτα, σήμερα απαριθμούμε 73 ελληνικά αεροδρόμια, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι σε λειτουργία.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι κυριότερες ελληνικές αεροπορικές εταιρίες με την ημερομηνία ίδρυσής τους. Η παρουσίαση αυτή, δεν περιέχει μόνο τις εταιρίες που εκτελούν στις μέρες μας πτητικό έργο, αλλά και αυτές που εκτελούσαν πτήσεις στο παρελθόν.

Αεροπορικές εταιρίες (κατά αλφαβητική σειρά)

- *Aegean Airlines (Αεροπορία Αιγαίου), 1987*
- *Aeroland , 2005*
- *Air Sea Lines, 2004*
- *Astra Airlines, 2008*
- *Athens Airways, 2008*
- *Euroair, 1995*
- *Hellas Jet, 2007*
- *Hellenic Imperial Airways, 2006*
- *Olympic Air, 2009*
- *Sky Express, 2005*
- *Sky Wings, 2005*

Αεροπορικές εταιρίες του παρελθόντος (κατά αλφαβητική σειρά)

- *Air Greece, 1994*
- *Air Manos, 1998*
- *Air Miles, 2002*
- *Alexandair, 2004*
- *Apollo Airlines, 1994*
- *AXON Airlines, 1999*
- *Cretan Airlines, 1993*
- *Cretan Airways, 1990*
- *Cronus Airlines, 1994*
- *Electra Airlines, 2000*
- *Galaxy Airways, 1999*

- *Gee Bee Airways, 2002*
- *Greece Airways, 2003*
- *Hellenic Star Airways, 1998*
- *Macedonian Airlines (Μακεδονικές Αερογραμμές), 1992*
- *Olympic Airlines (Ολυμπιακές Αερογραμμές), 2003*
- *Olympic Airways (Ολυμπιακές Αερογραμμές), 1957*
- *Olympic Aviation (Ολυμπιακή Αεροπλοΐα), 1971*
- *Princess Airlines, 1998*
- *S.E.E.A., 1992*
- *Venus Airlines, 1993*

Χάρτης ελληνικών αεροδρομίων

Αναφερόμενοι στα προβλήματα που εντοπίζονται στη λειτουργία των αεροδρομίων στις μέρες μας, θα λέγαμε πως αποτελεί γεγονός ότι στην Ελλάδα το αεροδρόμιο που αντιμετωπίζει τα περισσότερα προβλήματα, λόγω των άσχημων καιρικών συνθηκών που επικρατούν τους χειμερινούς μήνες, είναι το «Μακεδονία». Πολλές φορές οι πτήσεις ματαιώνονται λόγω της ομίχλης που περιορίζει την ορατότητα στα 200 - 300 μέτρα, ενώ και οι χιονοπτώσεις είναι συχνό φαινόμενο για το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης.

Προκειμένου να δοθεί λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας έχει υιοθετήσει ένα νέο σύστημα ραντάρ του αεροδρομίου «Μακεδονία», το οποίο λειτουργεί πλήρως με τον ερχομό του νέου χρόνου και βοηθά στις πτήσεις. Ωστόσο το πρόβλημα της ομίχλης είναι μεγάλο, αφού απαιτείται η λειτουργία ενός ειδικού συστήματος ILS2 για την καθοδήγηση των αεροσκαφών.

Το νέο σύστημα ραντάρ, το οποίο λειτουργεί ήδη στο αεροδρόμιο του Ελληνικού αυξάνει την ασφάλεια στις πτήσεις στο 99%, αφού οι ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας έχουν στη διάθεσή τους σύγχρονα συστήματα εντοπισμού και καθοδήγησης των αεροσκαφών. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι όλες οι κινήσεις των αεροσκαφών απεικονίζονται σε μια οθόνη με τον χάρτη της Ελλάδας και των γειτονικών χωρών και στην παραμικρή αλλαγή της προγραμματισμένης πορείας σημαίνει συναγερμός στην οθόνη των ελεγκτών και σημειώνεται με κόκκινο το στίγμα του αεροσκάφους ώστε να ειδοποιηθεί αμέσως ο πιλότος του.

Να σημειωθεί ότι το ραντάρ της Αθήνας, παρ' ότι λειτουργούσε σε πειραματικό στάδιο, κατέγραψε με ακρίβεια την πορεία που ακολούθησε το

μοιραίο Γιάκοβλεφ, καθώς και το σημείο της πτώσης του στα Πιέρια όρη και έτσι κατέστη δυνατός ο εντοπισμός του. Την ίδια ώρα προχωρεί, αλλά με μεγάλη καθυστέρηση, το πρόγραμμα παροχής εικόνας ραντάρ από το Pallas (το σύστημα που καλύπτει όλη τη χώρα) στα 32 μεσαία και μεγάλα ελληνικά αεροδρόμια, ώστε να έχουν τη δυνατότητα οι ελεγκτές να παρακολουθούν σε μία οθόνη την απεικόνιση της πορείας των αεροσκαφών που πετούν στην περιοχή τους.

Στην Ελλάδα, ευτυχώς, η εμφάνιση έντονων καιρικών φαινομένων, όπως τυφώνες, θύελλες και ισχυρές καταιγίδες, είναι σχετικά σπάνια. Τα τελευταία χρόνια όλα τα αεροσκάφη είναι εφοδιασμένα με ραντάρ καιροί και οι πιλότοι μπορούν να εντοπίσουν μια καταιγίδα και να την αποφύγουν. Μάλιστα το πρώτο πράγμα που μαθαίνουν οι νέοι πιλότοι είναι όταν εντοπίσουν ένα έντονο καιρικό φαινόμενο να κάνουν τα τρία A του αγγλικού αλφαβήτου, που σημαίνουν Avoid, Avoid, Avoid (απόφυγε, απόφυγε, απόφυγε).

Ωστόσο οι ιδιομορφίες του εδάφους στη χώρα μας και τα πολλά βουνά προκαλούν πολύ συχνά το φαινόμενο των καθοδικών ρευμάτων, ενώ συχνές είναι και οι εμφανίσεις αναταράξεων. Επίσης επικίνδυνες θεωρούνται οι ισχυρές βροχοπτώσεις λόγω της ολισθηρότητας που προκαλούν στους διαδρόμους προσγείωσης των αεροδρομίων και του ανεπαρκούς ελέγχου του δείκτη αντίστασης πέδησης. Παρ' ότι υπάρχουν ειδικά μηχανήματα MU METER, που μετρούν την πέδηση των τροχών του αεροσκάφους, αυτά δεν χρησιμοποιούνται από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας. Αντίθετα, δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος από τους κεραυνούς, αφού όλα τα αεροσκάφη

είναι εξοπλισμένα με αλεξικέραυνα και το φαινόμενο στη χώρα μας δεν είναι τόσο συχνό όσο σε άλλες περιοχές του πλανήτη⁴¹.

Σχετικές έρευνες για την λειτουργία των αεροδρομίων στην Ελλάδα και τα προβλήματα που εντοπίζονται, κάνουν λόγο πως οι επιβάτες ανά τον κόσμο αντιμετωπίζουν τακτικά, σημαντικά προβλήματα ενώ βρίσκονται στα αεροδρόμια, όπως για παράδειγμα όταν πραγματοποιούν το check-in, όταν παραλαμβάνουν και παραδίδουν τις αποσκευές τους και όταν περνούν από τους ελέγχους ασφαλείας. Σχετικές έρευνες δείχνουν πως τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιβάτες με τις αποσκευές, τις διαδικασίες ασφαλείας και τα προβλήματα στις πτήσεις τους προκαλούν το μεγαλύτερο άγχος στα ελληνικά αεροδρόμια⁴². Οι τεχνολογίες που μελετήθηκαν στην έρευνα περιλαμβάνουν την τεχνολογία NFC, συστήματα αποσκευών με βάση την τοποθεσία και εντοπισμό τοποθεσίας σε εσωτερικούς χώρους.

Αποτελούν γεγονός πως οι ταξιδιώτες απαιτούν βελτιώσεις στην διαχείριση προβλημάτων και αποσκευών. Κατά 43%, η διαχείριση προβλημάτων κατέλαβε την πιο σημαντική θέση στα ζητήματα τα οποία οι επιβάτες θα ήθελαν να δουν βελτίωση. Επιπλέον, οι καινοτομίες και οι βελτιώσεις στην διαχείριση των αποσκευών είναι σημαντικές για το 34% των επιβατών, δεδομένου ότι περίπου ένα παρόμοιο ποσοστό έχει βιώσει καθυστερήσεις κατά τη διάρκεια του check-in, της παράδοσης και παραλαβής αποσκευών.

⁴¹ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

⁴² Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009

Περίπου το 40% των ταξιδιωτών στα Ελληνικά αεροδρόμια, θα ήταν διατεθειμένοι να υιοθετήσουν υπηρεσίες που παρέχουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο στις φορητές συσκευές τους σχετικά με πτήσεις και πληροφορίες για τις αποσκευές τους, καθώς επίσης και οδηγίες για το αεροδρόμιο. Το ένα τρίτο των ερωτηθέντων ζητούν περισσότερες επιλογές self-service, όπως την δυνατότητα να αγοράζουν επιπρόσθετες υπηρεσίες στα σημεία εξυπηρέτησης στα αεροδρόμια και επιλογές αυτοπαρακολούθησης των αποσκευών. Η εμπειρία στα αεροδρόμια επιδρά στην αντίληψη που έχουν οι ταξιδιώτες για τις αεροπορικές εταιρείες. Κατά μέσο όρο, εάν οι πελάτες χρειαστεί να περιμένουν σε ουρά για περισσότερο από 30 λεπτά κατά τη διάρκεια του check-in, η αντίληψή τους για την αεροπορική εταιρεία που χρησιμοποιούν θα αλλάξει αρνητικά κατά 10%.

Κοιτάζοντας προς το 2020, η έρευνα σκιαγραφεί αισιόδοξα το πως συγκεκριμένες αναδυόμενες τεχνολογίες θα εφαρμοστούν για να επιλύσουν τις προκλήσεις που παρουσιάζει η ταξιδιωτική εμπειρία στα αεροδρόμια, όπως η τεχνολογία RFID θα χρησιμοποιείται για να δημιουργήσει μόνιμες ετικέτες αποσκευών που θα αναγνωρίζουν τις πληροφορίες των τακτικών επιβατών και θα επιτρέπουν τον εντοπισμό των αποσκευών στο αεροδρόμιο, στο αεροπλάνο και στον τελικό προορισμό του επιβάτη. Αυτή η διαδικασία θα επιτρέψει την ροή πληροφοριών σχετικά με τις αποσκευές σε πραγματικό χρόνο, μια πραγματικά πολύτιμη υπηρεσία όταν παρουσιάζονται προβλήματα. Τέλος, πράκτορες με tablet υπολογιστές και Δεδομένης της διάδοσης των tablet υπολογιστών, οι ταξιδιωτικοί πράκτορες θα μπορούσαν στο μέλλον να έχουν σαν βάση το αεροδρόμιο και να παρέχουν πληροφορίες

στους επιβάτες, όπου χρειάζεται ή να προσφέρουν βοήθεια στο σημείο του check-in στις ώρες αιχμής.

2.3 Ο Ρόλος των Αεροδρομίων στην Τουριστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα

Αποτελεί γεγονός εδώ και χρόνια πως ο ρόλος των αεροδρομίων στην τουριστική αγορά της χώρας, θεωρείται καθοριστικός. Ο ρόλος αυτός αναφέρεται στους παράγοντες που αφορούν τις νέες αγορές διεθνώς, τις ήδη υπάρχουσες διεθνείς αγορές που αλλάζουν, τα διεθνή πολιτισμικά δρώμενα όπως επίσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε αγοράς. Για παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε ότι υπήρξε μεγάλη αύξηση των αεροπορικών εισιτηρίων και της τουριστικής περιόδου την περίοδο της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα. Ένας άλλος παράγοντας όμως που «έπαιξε» καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των αερομεταφορών σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου. Η συγκεκριμένη τρομοκρατική ενέργεια δεν άφησε ανέγγιχτη και την ελληνικά αεροπορική αγορά που τρόμαξε να συνέλθει μετά τα γεγονότα.

Σημαντικό γεγονός επίσης και το οποίο επηρέασε αντίστοιχα και την τουριστική κίνηση στην Ελλάδα, ήταν ένα εφιαλτικό σενάριο με απολύσεις χιλιάδων εργαζομένων, κλείσιμο αεροπορικών εταιρειών που βρίσκονταν σε οριακή κατάσταση, αυξήσεις στις τιμές των αεροπορικών εισιτηρίων και δραματική μείωση των πτήσεων, ανησυχούσε την παγκόσμια αγορά μετά τον πόλεμο στο Ιράκ. Ωστόσο η Ολυμπιακή Αεροπορία προχώρησε στην εφαρμογή έκτακτων μέτρων με στόχο την ασφάλεια των πτήσεων και των επιβατών, όσο και τη διαφύλαξη της απρόσκοπτης λειτουργίας της εταιρείας

μέσα σε μια δύσκολη οικονομικά και λειτουργικά περίοδο. Εν κατακλείδι λοιπόν θα μπορούσε να σημειωθεί πως οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα αλλά και στην παγκόσμια αγορά, αναφέρονται στο ακόλουθο σχεδιάγραμμα⁴³.

Σίγουρα παράγοντες όπως η φορολογία των αεροπορικών γραμμών στα αεροδρόμια που καλούν, οι διάφοροι νόμοι σχετικά με την λειτουργία τους

⁴³ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009

από χώρα σε χώρα, οι πληθωριστικές τάσεις, οι οικονομικές πολιτικές και η γρήγορη εξέλιξη της τεχνολογίας μπορούν να αποτελέσουν απειλές για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα. Παράγοντες όμως όπως η αλλαγή στο δημογραφικό, ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού, η ενημέρωση πελατών καθώς και ο τρόπος ζωής των νέων ανθρώπων σίγουρα μπορούν να αποτελέσουν ευκαιρίες ανάπτυξης αν εκμεταλλευτούν σωστά από τους υπεύθυνους της Aegean Airlines.

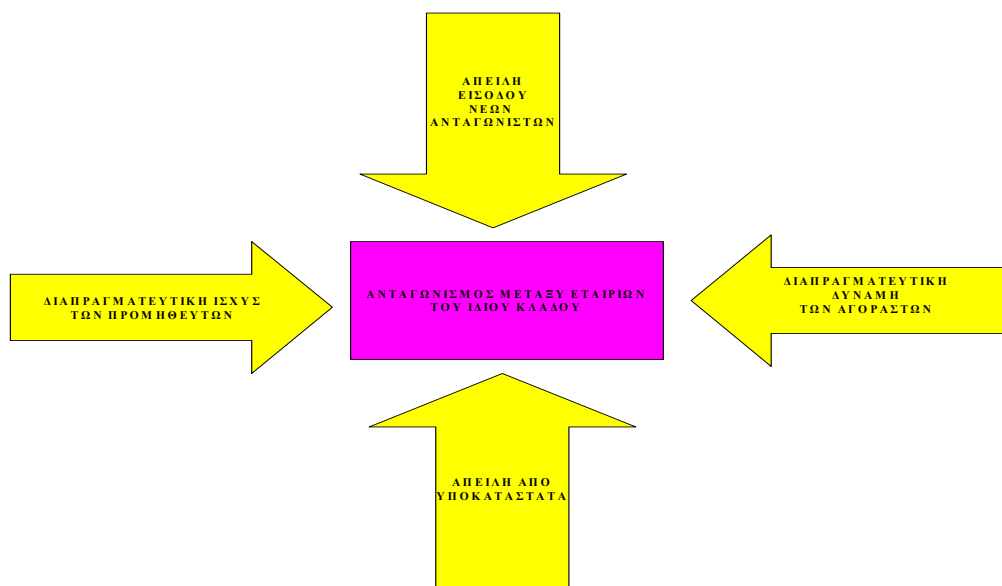
Εκτός όμως από την ανάλυση των παραπάνω θέσεων και κινήσεων για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα, διεξάγεται παράλληλα από τους υπευθύνους της κάθε αεροπορικής εταιρίας και μια ανάλυση ως προς την τοποθέτηση τους στην συγκεκριμένη αγορά και σχετικά με τις υπηρεσίες που παράγουν και προωθούν. Η ανάλυση των πέντε δυνάμεων του Porter, διαπραγματεύεται τους παράγοντες του κλάδου και οι οποίοι επηρεάζουν τον ανταγωνισμό εντός αυτού, δηλαδή στο μικροπεριβάλλον της κάθε εταιρίας και τον τρόπο με τον οποίο οι υπόλοιπες επιχειρήσεις της αγοράς ανταγωνίζονται και συνεπώς επηρεάζουν την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα.

Μια αεροπορική επιχείρηση πρέπει να αντιλαμβάνεται την δυναμική του κλάδου και της αγοράς, προκειμένου να ανταγωνίζεται αποτελεσματικά. Μέσω της ανάλυσης των πέντε δυνάμεων του Porter, κάποια εταιρία μπορεί να συγκεντρώσει ένα σύνολο από βοηθητικά στοιχεία για το σχεδιασμό της στρατηγικής Μάρκετινγκ και διαφοροποίησης των υπηρεσιών που επιθυμεί να εφαρμόσει. Οι δυνάμεις αυτές είναι οι ακόλουθες :

- *η απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων σε ένα συγκεκριμένο κλάδο*
- *η απειλή των υποκατάστατων προϊόντων*

- η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών
- η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών
- ο ανταγωνισμός μεταξύ των εταιριών του κλάδου σχετικά με την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών

Δομική ανάλυση ανταγωνισμού – Μοντέλο των πέντε δυνάμεων του Porter

- Η απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων αεροπορικών υπηρεσιών στην Ελληνική αγορά

Μετά την παγκόσμια τάση για συγχωνεύσεις και συνεργασίες στο χώρο των αεροπορικών επιχειρήσεων, δεν υπάρχουν και μεγάλες ευκαιρίες εισόδου νέων ανταγωνιστών. Η είσοδος νέου ανταγωνιστή στην Ελληνική και παγκόσμια αγορά σχετικά με την παραγωγή και προώθηση αεροπορικών απαιτεί υψηλό κόστος εισόδου, υψηλή τεχνολογία και σίγουρα κάποια μεγάλη επιχείρηση να στηρίξει την προσπάθεια αφού ο ανταγωνισμός είναι σκληρός και η επιβίωση αβέβαιη λόγω της γενικότερης οικονομικής κατάστασης.

Επιπρόσθετα, η απειλή που μπορεί να δεχτεί μια επιχείρηση και να επηρεάσει και την μεταφορά των τουριστών στην Ελλάδα, ίσως ακούει στο όνομα μιας άλλης μεγαλύτερης, αφού εκείνη μπορεί να διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό πελατών που να εμπιστεύονται τις υπηρεσίες της.

➤ Η απειλή των υποκατάστατων προϊόντων αεροπορικών

Εξάλλου τα υποκατάστατα προϊόντα και υπηρεσίες αυτές όπως μεταφορές επιβατών με τρένα και αυτοκίνητα, μπορούν να διαθέτουν την δυνατότητα και το μέγεθος των αντίστοιχων υπηρεσιών και να προσφέρουν εξίσου υψηλές αποδόσεις στους πελάτες που τα δοκιμάσουν.

➤ Η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών στην αγορά των αεροπορικών υπηρεσιών

Με την ανάπτυξη των συστημάτων παγκόσμιας διανομής που περιγράψαμε παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών έχει αυξηθεί καθώς πλέον είναι σε θέση να γνωρίζουν το καλύτερο πακέτο που προσφέρεται στην παγκόσμια αγορά τη συγκεκριμένη στιγμή και να το επιλέγουν. Για παράδειγμα ο καταναλωτής είναι σε θέση να γνωρίζει τις τιμές και τους όρους των εισιτηρίων, την ώρα αναχώρησης, το κριτήριο αν υπάρχουν ενδιάμεσοι και πόσοι σταθμοί, σε περίπτωση τουρισμού τα τουριστικά καταλύματα, τις υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων, τις δραστηριότητες ψυχαγωγίας και διακοπών και γενικώς πολλές άλλες προσφορές.

Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο συγκεκριμένος παράγοντας, αναφέρεται κυρίως στα κανάλια διανομής και στους προμηθευτές των

αεροπορικών εισιτηρίων. Η διανομή του αεροπορικού εισιτηρίου γίνεται είτε από τις ίδιες τις εταιρείες απευθείας στο κοινό (direct sales) ή μέσω μεσαζόντων. Με το δεύτερο τρόπο διακινείται και ο μεγαλύτερος όγκος των τουριστικών εισιτηρίων στην Ελλάδα (περίπου το 85% του συνόλου) αλλά και παγκοσμίως. Στην Ελλάδα υπάρχουν σήμερα περίπου 320 ταξιδιωτικά πρακτορεία IATA και περίπου 3500 ταξιδιωτικά γραφεία «μη IATA» (non IATA). Από τα 320 ταξιδιωτικά πρακτορεία IATA τα 20 μεγαλύτερα διακινούν το 75% του συνολικού τζίρου και τα πέντε πρώτα από αυτά ελέγχουν το ¼ των συνολικών πωλήσεων στη χώρα μας⁴⁴.

Το αεροπορικό προϊόν διανέμεται στους πράκτορες μέσω μεγάλων συστημάτων κρατήσεων θέσεων στα οποία συμμετέχουν οι αεροπορικές εταιρείες. Μέσα από αυτά τα συστήματα οι πράκτορες έχουν πρόσβαση στην παγκόσμια προσφορά αερομεταφορών για πτήσεις, τιμές και όρους εισιτηρίων, προϊόντα και υπηρεσίες σχετικές με τον τουρισμό και τις διακοπές. Για κάθε ερώτηση σχετικά με την προσφορά που υπάρχει ανάμεσα σε οποιοδήποτε ζεύγος πόλεων σε όλο τον κόσμο, εμφανίζονται στην οθόνη του συστήματος οι πτήσεις των εταιρειών που συμμετέχουν σ' αυτό.

Η σειρά που εμφανίζονται οι πτήσεις των εταιρειών στην οθόνη, έχει βεβαίως μεγαλύτερη βαρύτητα για την τελική επιλογή του υποψήφιου ταξιδιώτη. Με την εμφάνιση των συστημάτων αυτών υπήρξε ιδιαίτερη ανησυχία από την πλευρά των εταιρειών για εξάσκηση αθέμιτου ανταγωνισμού γι' αυτό και εκδίδονται κατά καιρούς κανόνες πρακτικής. Τα

⁴⁴ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2010

μεγαλύτερα συστήματα παγκόσμιας διανομής και τα οποία ουσιαστικά «παιίζουν» καταλυτικό ρόλο αυξάνοντας την δύναμη των αγοραστών, είναι τα εξής :

- *To Sabre της American Airlines*
- *To Galileo International, στο οποίο κύριοι μέτοχοι είναι οι British Airways, KLM, Alitalia, Swissair, Austrian, Airportugal, United και USAir, Ολυμπιακή και Aegean.*
- *To Amadeus στο οποίο συμμετέχουν οι Air France, Lufthansa, Iberia και Sabena*
- *To Worldspan των TWA και Delta*

Η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών

Στον τομέα των καθημερινών λειτουργιών μιας αεροπορικής επιχείρησης σχετικά με την εξυπηρέτηση των πελατών της αναφορικά με την προώθηση και πώληση αεροπορικών υπηρεσιών προς την Ελλάδα, βασικοί προμηθευτές των επιχειρήσεων είναι οι εταιρίες μηχανημάτων επισκευών και πλοήγησης των αεροπλάνων, εταιρίες προμηθειών φαγητού για τους επιβάτες εν' ώρα πτήσης, προμηθευτές αρωμάτων και ειδών δώρων και γενικότερα συστημάτων αεροπλάνων, οι οποίες τους προμηθεύουν μηχανήματα και ειδικά ανταλλακτικά, εξαρτήματα, κα. Για το λόγο αυτό οι σχέσεις μεταξύ των προμηθευτών και της αεροπορικής επιχείρησης θα πρέπει να παραμένουν ομαλές και σταθερές, χωρίς να διαταράσσεται η εξυπηρέτηση και η διευκόλυνση του καταναλωτικού κοινού.

➤ Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων του ιδίου κλάδου σχετικά με την προώθηση αεροπορικών υπηρεσιών

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων αεροπορικών επιχειρήσεων είναι αρκετά ισχυρός καθώς όλες οι επιχειρήσεις προσπαθούν να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους, είτε εισάγοντας στην αγορά νέες υπηρεσίες, είτε αναπτύσσοντας περισσότερο αυτές τις οποίες διαθέτουν προσπαθώντας να τις διαφοροποιήσουν. Για το λόγο αυτό σημαντικός παράγοντας στην συγκεκριμένη προσπάθεια τόνωσης των πωλήσεων των υπηρεσιών της κάθε επιχείρησης αποτελεί το κόστος των προϊόντων αυτών σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν στους καταναλωτές και το οποίο γεγονός έχει επιρροή στο τουρισμό της χώρας.

Αναφερόμενοι στα αποτελέσματα της τουριστικής κίνησης των αεροδρομίων και τα οποία αναφέρονται έως τις μέρες μας, θα λέγαμε πως σημαντική αύξηση κατά 8,9% παρουσίασαν οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις, σε σχέση με το ίδιο διάστημα 2010, σε 13 κύρια αεροδρόμια της χώρας στο διάστημα Ιανουαρίου-Νοεμβρίου αγγίζοντας τα 11,4 εκατομμύρια από 10,4 εκατομμύρια σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων⁴⁵. Ένας από τους βασικούς λόγους της αύξησης είναι τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι χώρες της Βόρειας Αφρικής που είχαν ως αποτέλεσμα να μετατοπιστεί μέρος της τουριστικής κίνησης σε άλλους προορισμούς. Επίσης, η διατήρηση των τιμών από τους ξενοδόχους σε ανταγωνιστικά επίπεδα, η μεγαλύτερη είσοδος στην ελληνική αγορά

⁴⁵ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2010

αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους και η μείωση των συντελεστών του ΦΠΑ έπαιξαν θετικό ρόλο.

Τις μεγαλύτερες αυξήσεις κατά 22,5% και 22,3%, αντίστοιχα, παρουσίασαν τα αεροδρόμια της Κω και της Ρόδου. Ακολούθησαν με αυξήσεις κατά 12,6% το αεροδρόμιο του Ηρακλείου, κατά 11,2% της Θεσσαλονίκης, κατά 10,8% των Χανίων, κατά 10,4% της Σαντορίνης, κατά 8,6% της Σάμου, κατά 8,2% της Κέρκυρας, κατά 6,8% της Ζακύνθου, κατά 6% της Σκιάθου και κατά 0,3% του Ακτίου⁴⁶. Αντιθέτως μειώσεις κατά 3,2% παρουσίασαν το αεροδρόμιο της Αθήνας και κατά 0,1% το αεροδρόμιο της Κεφαλονιάς. Ο τουριστικός προορισμός της Αθήνας «πλήρωσε» την αρνητική φήμη που δημιουργήθηκε από τα επεισόδια κατά τη διάρκεια κινητοποιήσεων στο κέντρο της πρωτεύουσας. Επίσης, σημαντικός λόγος πτώσης της κίνησης είναι η διαρκής υποβάθμιση ιστορικών περιοχών του κέντρου. Αρνητικά λειτουργεί και το υψηλό κόστος του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος. Τον Νοέμβριο οι συνολικές διεθνείς αφίξεις μειώθηκαν κατά 3,7% φθάνοντας σε 203.812 από 211.606 τον ίδιο μήνα του 2010. Μείωση κατά 5,8% σημείωσαν οι διεθνείς αφίξεις στο αεροδρόμιο της Αθήνας φθάνοντας σε 141.506. Οι υπόλοιπες αφίξεις μοιράσθηκαν σε έξι αεροδρόμια.

Εξάλλου, το δίκτυο τουριστικών καταλυμάτων Guest Inn, ανακοίνωσε ότι τα μηνύματα είναι αισιόδοξα όσον αφορά τη κίνηση στα καταλύματα-μέλη της από τη ξένη αγορά για την άνοιξη – καλοκαίρι 2012. Ωστόσο, σημείωσε

⁴⁶ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

ότι η κίνηση από την ελληνική αγορά για τη χειμωνιάτικη περίοδο εμφανίζεται αρκετά έως πολύ μειωμένη σε σχέση με το 2010⁴⁷.

⁴⁷ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

3. Κεφάλαιο Τρίτο : Ο Ρόλος του Αεροδρομίου Νίκος Καζαντζάκης στην Τουριστική Ανάπτυξη της Νήσου Κρήτης

3.1 Η Λειτουργία του Αεροδρομίου Νίκος Καζαντζάκης

Το Διεθνές Αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης στο Ηράκλειο της Κρήτης είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο αεροδρόμιο του νησιού. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου εξυπηρετεί όχι μόνο την περιοχή του Ηρακλείου, αλλά και τις περιοχές Μάλλια, Άγιο Νικόλαο, Χερσόνησσο, Σταλίδα κα. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου βρίσκεται μόλις 5χλμ. από την πόλη του Ηρακλείου. Φθηνές πτήσεις από Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Λάρνακα προς Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν οι Olympic Air, Aegean Airlines και Cyprus Airways.

Το αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης του Ηρακλείου Κρήτης εξυπηρετεί πτήσεις των αεροπορικών εταιρειών Air Berlin, Air Finland, Air Malta, Arkia Israel Airlines, Arkefly, Austrian Airlines, Condor, Corsairfly, Cyprus Airways, Czech Airlines, EasyJet, Germanwings, Hamburg International, Hello, JAT Airways, Lauda Air, Martinair, Montenegro Airlines, Niki, Smartwings, Tarom, Thomas Cook Airlines, Thomson Airways, Transaero, Transavia, TUIfly, Ural Airlines, Viking Airlines, Vladivostok Air. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου προσφέρει ένα επιβατικό σταθμό Terminal, χώρους στάθμευσης, γραφείο εύρεσης απωλεσθέντων, γραφείο πληροφοριών, καταστήματα αφορολόγητων ειδών, εστιατόρια, καφέ, τράπεζες και γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων.

Τέλος, το αεροδρόμιο του Ηρακλείου διαθέτει σταθμό ταξί που εξυπηρετεί τους επιβάτες από το αεροδρόμιο προς την πόλη αλλά και σε οποιοδήποτε άλλο προορισμό επιθυμούν. Ανάλογα με την κίνηση, η διαδρομή μέχρι το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου διαρκεί περίπου 15 λεπτά. Από το αεροδρόμιο του Ηρακλείου λειτουργεί επίσης λεωφορειακή γραμμή (no.78 και no.1) η οποία μεταφέρει επιβάτες στο κέντρο της πόλης. Το εισιτήριο κοστίζει περίπου 0,75 ευρώ και η διαδρομή διαρκεί περίπου 20 λεπτά. Το λεωφορείο πραγματοποιεί διάφορες στάσεις στη διαδρομή του προς το κέντρο του Ηρακλείου, μεταξύ αυτών και μία στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ηρακλείου.

3.2 Παράγοντες που Επηρεάζουν τη Λειτουργία του Αεροδρομίου Νίκος Καζαντζάκης

Το αεροδρόμιο Ηρακλείου (HER), βρίσκεται 9,2Κm ανατολικά από το λιμάνι του Ηράκλειου και 5 χιλιόμετρα ανατολικά από το κέντρο του Ηράκλειου στην περιοχή Νέα Αλικαρνασσός. Ονομάζεται επίσημα Διεθνές Αεροδρόμιο Ηρακλείου "Νίκος Καζαντζάκης", προς τιμή του διάσημου Κρητικού συγγραφέα. Το Διεθνές Αεροδρόμιο Ηρακλείου είναι το δεύτερο μεγαλύτερο σε κίνηση αεροδρόμιο στην Ελλάδα. Τους καλοκαιρινούς μήνες δέχεται εκατοντάδες πτήσεις εσωτερικού καθώς επίσης και πτήσεις charter από το εξωτερικό. Το αεροδρόμιο διαθέτει εστιατόρια, καφετέριες, χώρους στάθμευσης, τράπεζες, υπηρεσία φύλαξης αποσκευών, καταστήματα αφορολογίτων ειδών και γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων. Λειτουργεί όλο το 24ωρο και διαθέτει τελωνείο.

Ο Κρατικός Αερολιμένας Ηρακλείου Κρήτης Ν. Καζαντζάκης (ΚΑΗΚ) είναι το πρώτο σε πλήθος κινήσεων δημόσιο αεροδρόμιο της χώρας. Για το 2009 το σύνολο των κινήσεων αεροσκαφών έφτασε στις 59.050, καταγράφοντας πτώση σε σχέση με το 2008 (64.043) και το 2007 (62.660) και επιστρέφοντας σε επίπεδα κυκλοφορίας του 2006 (59.250 κινήσεις). Η πτώση αυτή καταγράφηκε παρά την αύξηση της χωρητικότητας του αεροδρομίου όσον αφορά στην εναέρια κυκλοφορία από οκτώ σε δέκα αφίξεις ή είκοσι δύο κινήσεις ανά ώρα συνολικά.

Το 2008 δημιουργήθηκε στον ΚΑΗΚ Ομάδα για την Ασφάλεια Διαδρόμων. Η ομάδα εργάστηκε για να εντοπίσει τα σημεία του αεροδρομίου στα οποία κρίνονταν απαραίτητες επεμβάσεις για την ασφαλέστερη κίνηση των αεροσκαφών στους χώρους του αεροδρομίου αλλά και για την αποφυγή συμβάντων που σχετίζονταν με την μη εξουσιοδοτημένη είσοδο στους διαδρόμους προσγείωσης / απογείωσης.

Η ομάδα εντόπισε πολλά σημεία (HOT SPOTS) στα οποία χρειαζόταν παρεμβάσεις από τον αερολιμένα ώστε να είναι πιο εμφανής η γειννίαση τους με τους διαδρόμους με το εντονότερο πρόβλημα να εντοπίζεται στην διασταύρωση των διαδρόμων 12-30 και 09-27 και του παράλληλου

τροχοδρόμου με τον διάδρομο 12-30. Στα περισσότερα από τα σημεία που εντοπίστηκαν έχουν γίνει παρεμβάσεις που μείωσαν τις πιθανότητες εμφάνισης προβλημάτων. Από τον προϊστάμενο του τμήματος ΕΚ με πρόταση του γραφείου Ασφαλείας Πτήσεων προτάθηκε στους ΕΚ διαδικασία τροχοδρόμησης η οποία λαμβάνει υπόψη της το κενό κατά την μεταβίβαση των αφων από το Ground στον ελεγκτή LOC ώστε να αποφεύγονται οι χωρίς άδεια διελεύσεις από τον διάδρομο 12-30.

Από τον αερολιμένα εκδόθηκε ενημερωτικό έντυπο προς τους χρήστες και τους πιλότους στο οποίο περιγράφονται σημαντικά HOT SPOTS του αεροδρομίου. Εξαιρετικά σημαντικό παραμένει για το αεροδρόμιο Ηρακλείου το πρόβλημα των αδέσποτων τα οποία βρίσκουν πρόσβαση προς τον διάδρομο ή προς το πεδίο ελιγμών. Δυστυχώς, παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες λύσης του προβλήματος η αδυναμία της πολιτείας να διαχειριστεί το θέμα των αδέσποτων δεν έχει ακόμη ως σήμερα βοηθήσει στην εξεύρεση οριστικής λύσης.

Η γεινίαση δε του αεροδρομίου με ανοιχτούς χώρους της Σμηναρχίας Μάχης δεν επιτρέπει τον πλήρη αποκλεισμό της πρόσβασης τους σε ελεγχόμενους χώρους. Το αεροδρόμιο Ηρακλείου είναι ένα μεγάλο δημόσιο αεροδρόμιο με σημαντικά προβλήματα που κατά κύριο λόγο οφείλονται στην εποχικότητα της κυκλοφορίας (ένα από τα αεροδρόμια με τις μεγαλύτερες Πανευρωπαϊκά καθυστερήσεις για τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο). Η παροχή ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας είναι πολύπλοκη λόγω της γεινίασης του με τέσσερα άλλα αεροδρόμια, την παρουσία τοπικών επαγγελματικών σχολών πιλότων, τις πτήσεις επιβατικών πτήσεων με κανόνες VFR, τις

πολλές διελεύσεις στρατιωτικής κυκλοφορίας εντός της ΤΜΑ, τις πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις πύργου και προσέγγισης. Τέλος, τροχόδρομοι που έχουν βγει εκτός ενεργείας, ελλιπή κάλυψη ραντάρ στην περιοχή της Σητείας, Ραντάρ Ηρακλείου που έχει λειτουργικά προβλήματα.

3.3 Τουριστική Ανάπτυξη της Νήσου Κρήτης και Παράγοντες που την Διαμορφώνουν

Η τουριστική ζήτηση ορίζεται από το σύνολο των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που επιθυμούν οι τουρίστες που επισκέπτονται μια περιοχή σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η ζήτηση αυτή είναι αποτέλεσμα μιας αλυσίδας παραγόντων και καταστάσεων διαφόρων μορφών όπως οικονομικές, γεωγραφικές ή εξειδικευμένες, που εξηγούν το λόγο της μετακίνησης των τουριστών στις τουριστικές εγκαταστάσεις⁴⁸. Η καταγραφή της τουριστικής ζήτησης γίνεται στατιστικά και συνήθως χρησιμοποιούνται δύο τύποι:

- Στατιστικές που συλλέγονται στα σύνορα της χώρας και δίνουν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των ξένων επισκεπτών.
- Στατιστικές που συλλέγονται στα τουριστικά καταλύματα και παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό αφίξεων και διανυκτερεύσεων των τουριστών.

Κινούμενοι στο μήκος κύματος που ορίζουν οι μέθοδοι καταγραφής της τουριστικής ζήτησης διαπιστώνουμε τα ακόλουθα σχετικά με τη τουριστική ζήτηση της Νήσου Κρήτης.

⁴⁸ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

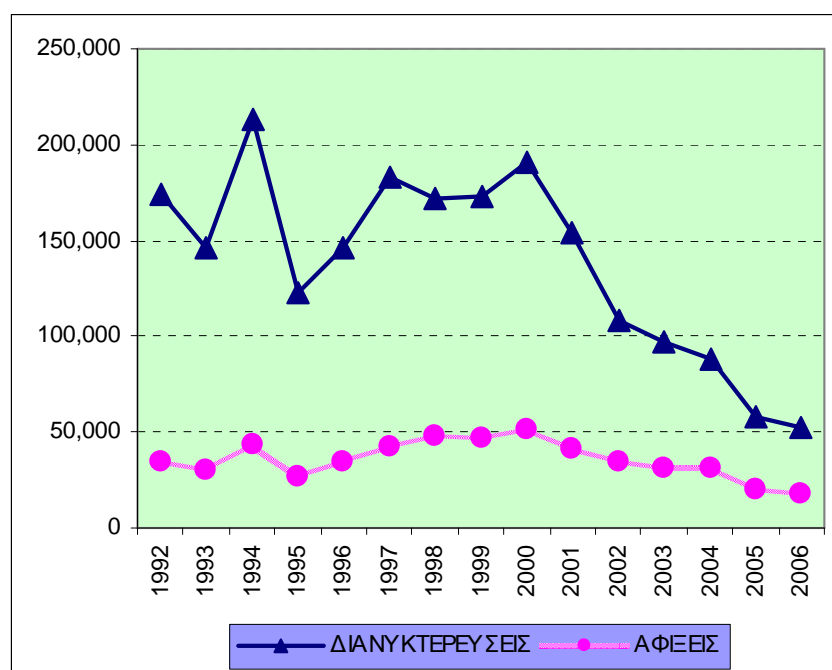
Πίνακας Νο.1 – Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών Νήσου Κρήτης

ΕΤΟΣ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ		ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ		ΣΥΝΟΛΑ		Διαφορά	Διαφορά	ΜΕΣΗ ΠΑΡΑ (Ημέρες)
	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	αφίξεων από προηγ. έτος %	διανυκ. από προηγ. έτος %	
1992	14,682	36,472	20,037	137,384	34,719	173,856			5.0
1993	12,644	29,356	16,981	117,066	29,625	146,422	-14.7	-15.8	4.9
1994	20,589	55,308	22,803	157,429	43,392	212,737	46.5	45.3	4.9
1995	12,538	30,897	14,802	91,902	27,340	122,799	-37.0	-42.3	4.5
1996	15,737	35,550	18,797	111,112	34,534	146,662	26.3	19.4	4.2
1997	20,283	48,346	21,931	134,396	42,214	182,742	22.2	24.6	4.3
1998	26,664	62,611	21,698	109,611	48,362	172,222	14.6	-5.8	3.6
1999	27,225	66,481	19,277	106,507	46,502	172,988	-3.8	0.4	3.7
2000	30,190	77,433	20,886	113,773	51,076	191,206	9.8	10.5	3.7
2001	22,888	60,012	17,874	93,565	40,762	153,577	-20.2	-19.7	3.8
2002	23,573	60,747	10,776	47,877	34,349	108,624	-15.7	-29.3	3.2
2003	22,977	59,591	8,545	38,009	31,522	97,600	-8.2	-10.1	3.1
2004	22,442	51,341	8,420	36,864	30,862	88,205	-2.1	-9.6	2.9
2005	16,052	38,912	4,488	19,254	20,540	58,166	-33.4	-34.1	2.8
2006	13,938	34,571	4,208	17,408	18,146	51,979	-11.7	-10.6	2.9
ΣΥΝΟΛΟ	302,422	747,628	231,523	1,332,157	533,945	2,079,785			3.8

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΟΤ

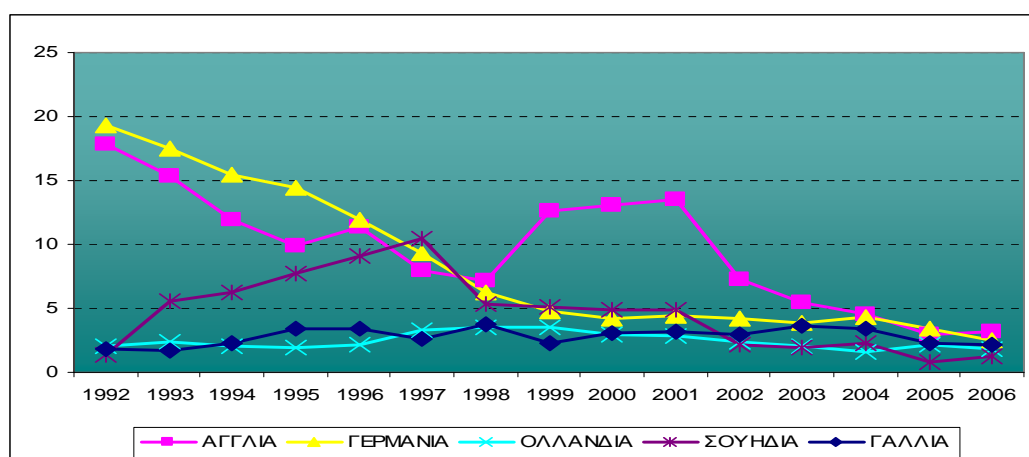
Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα Νο.1 στο νησί της Κρήτης και στα προσφερόμενα καταλύματά του τα οποία καλύπτουν ανάγκες των τουριστών ανά δήμο, οι διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών τουριστών ανήλθαν στις 17,408 έναντι 34,571 για τους ημεδαπούς σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του 2006, ενώ ο συνδυασμός διανυκτερεύσεων ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών ξεπέρασε τις 52,000, για την ακρίβεια 52,159 διανυκτερεύσεις. Σε επίπεδο αφίξεων αλλοδαπών η Κρήτη κατέγραψε 4,208 αφίξεις έναντι, 13,938 για τους ημεδαπούς σε σύνολο 18,146 αφίξεων. Παρατηρώντας τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις της Κρήτης διακρίνεται μια σημαντική μείωση τους το 1995, μια σημαντική τάση ανάκαμψης μέχρι και το 2000 και από εκεί κι έπειτα παρατηρείται μια σταθερή πτώση των αφίξεων και πολύ περισσότερο των διανυκτερεύσεων, όπως αποτυπώνεται και στο σχήμα Νο.1 που ακολουθεί.

Σχήμα Νο.1 – Σύγκριση Ανάλυσης Αφίξεων – Διανυκτερεύσεων Ημεδαπών – Αλλοδαπών Νήσου Κρήτης

Αυτό φαίνεται κι από τον δείκτη μέσης παραμονής όπου από το 2002 σταθερά μειώνεται, φτάνοντας το 2006 μόλις στις 2,9 ημέρες. Το ίδιο συναντάται και στις διανυκτερεύσεις ανά κλίνη οι οποίες το 2006 έπεσαν στις 32. Τις κύριες τουριστικές αγορές της Κρήτης εκτός των ημεδαπών αποτελούν οι Άγγλοι, οι Γερμανοί, οι Ολλανδοί και οι Σουηδοί, καθώς υπάρχει και μια μικρή αλλά σημαντική παρουσία Ρώσων και Αμερικάνων. Οι διακυμάνσεις της ροής των κυριοτέρων εθνικοτήτων στο Σχήμα Νο. 2, δείχνουν μια συνεχή πτώση του μεριδίου τους με εξαίρεση μια τάσης ανάκαμψης της κίνησης των Άγγλων τουριστών κατά τα έτη 1999 – 2001.

Σχήμα Νο. 2

Η εποχικότητα του τουρισμού της Κρήτης είναι αρκετά υψηλή και συνολικά δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες διακυμάνσεις για τα παρακάτω επιλεγμένα έτη. Οι τουριστικοί πόροι της περιοχής είναι κυρίως πολιτιστικοί. Οι υπόλοιποι πόροι είναι τοπικής σημασίας. Η μέση ετήσια πληρότητα των ξενοδοχείων είναι 48% περίπου και η μέση διάρκεια παραμονής 11 ημέρες. (ΕΟΤ:2008) Η τουριστική ανωδομή της περιοχής αποτελείται από μεγάλο αριθμό κλινών συγκριτικά με τα άλλα νησιά της χώρας. Οι ξενοδοχειακές

μονάδες είναι μικρές, με ελάχιστες εξαιρέσεις, μέσης προς χαμηλής κατηγορίας.

Το μέγεθος για την κλίμακα των νησιών δεν αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα, όσο η χαμηλή σχετικά ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Η έλλειψη παραδοσιακών ξενώνων σε σύγκριση με τα άλλα νησιά αποτελεί επίσης μειονέκτημα για τον παραδοσιακό χαρακτήρα της Κρήτης. Η τουριστική υποδομή αναφέρεται σε σχετικές μαρίνες και δυνατότητα αγκυροβολιών σε άλλους παραλιακούς οικισμούς. Η κάθε μαρίνα διαθέτει εγκαταστάσεων και υπηρεσιών γενικών εξυπηρετήσεων, οι ανάγκες καλύπτονται μέσω του κάθε λιμανιού. Μεγάλης κλίμακας υποδομές υπάρχουν και στα ξενοδοχεία.

Η προσπελασιμότητα της περιοχής θαλάσσια και αέρια, είναι πολύ καλή. Η τυπολογία της περιοχής ως τουριστικού προορισμού είναι συνδυασμός τόπου εκδρομών και επισκέψεων και τόπου παραθερισμού και σύντομων διακοπών ημεδαπών και αλλοδαπών. Ένα μέρος των τουριστών κινείται μαζικά από την Αθήνα. Επίσης είναι τόπος προορισμού ή ενδιάμεσος σταθμός για κρουαζιέρες και τουριστικά σκάφη αναψυχής αλλοδαπών και ημεδαπών. Λόγω πολλών μονών, είναι και τόπος προσκυνηματικού τουρισμού ημεδαπών.

Ο βαθμός ανάπτυξης της περιοχής είναι : “Ωριμη” ανάπτυξη για τις περιοχές της Κρήτης και “δυναμικά αναπτυσσόμενη” για την υπόλοιπη περιοχή. Στους ώριμους θύλακες και κυρίως στα Χανιά έχουν αρχίσει να παρουσιάζονται προβλήματα. Δεν υπάρχουν προγράμματα για την περιοχή, η οποία είχε κηρυχθεί κορεσμένη το 1986. Με την πρόσφατη άρση του

κορεσμού υπάρχει κίνδυνος από ανεξέλεγκτες τάσεις, ενόψει μάλιστα και των Ολυμπιακών Αγώνων 2004, λόγω της σχετικά μεγάλης χρονο-απόστασης από την Αθήνα (Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού, (2003). Σύμφωνα με την ίδια μελέτη και τα επιμέρους στοιχεία που έχουμε ήδη αντλήσει η φέρουσα ικανότητα του νησιού διαμορφώνεται ως εξής:

Υπολογισμός δεικτών Φέρουσας Ικανότητας Νήσου Κρήτης

- T1 τουριστικής λειτουργίας (κλίνες / πληθυσμός) x 100
- T2 τουριστικής πυκνότητας (κλίνες x 100) / πληθυσμός x έκταση)
- T3 τουριστικής έντασης (αφίξεις / πληθυσμός) x 100
- T4 τουριστικής διείσδυσης (α) (διανυκτερεύσεις αλλοδαπών x 100) / / (πληθυσμός x 360)
- T4 τουριστικής διείσδυσης (β) (διανυκτερεύσεις ημεδαπών x 100) / / (πληθυσμός x 360)
- T5 τουριστικής πυκνότητας (σύνολο διανυκτερεύσεων x 100) / / (έκταση x 360)
- T6 τουριστικής πυκνότητας (σύνολο διανυκτερεύσεων x 1000) / / (πληθυσμός x 360) (Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού, (2003)

Σύμφωνα με τους παραπάνω τύπους η ανάλυση της φέρουσας ικανότητας του νησιού αποτυπώνεται ως εξής:

- Από την σύγκριση των δεικτών παρατηρούνται τα εξής :

Ο δείκτης T1 τουριστικής λειτουργίας είναι επικίνδυνα υψηλός, προσεγγίζοντας το 52% (51,6%) για το σύνολο της περιοχής (εμφάνιση προβλημάτων, ανάγκη ρύθμισης – ελέγχου) οριακός για το νησί της Κρήτης.

- Οι δείκτες τουριστικής πυκνότητας T2, T5 και T6 είναι επίσης πάρα πολύ υψηλοί
- ❖ Ο δείκτης T3 τουριστικής έντασης είναι υψηλός
- ❖ Οι δείκτες διείσδυσης T4α και T4β υψηλοί επίσης, με μεγαλύτερη διείσδυση των ημεδαπών τουριστών

3.3.1 Συγκριτική Παρουσίαση Προσφοράς και Ζήτησης Ξενοδοχειακών Κλινών

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα στοιχεία της προσφοράς και της ζήτησης στην Κρήτη σύμφωνα πάντα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία τα οποία παρατέθηκαν και σε προηγούμενες ενότητες. (Πίνακας Νο.2)

Πίνακας Νο.2

Οι αριθμοί όπως παρουσιάζονται δείχνουν σε μία σειρά συμπερασμάτων η οποία προσφέρει ένα εύφορο έδαφος εξαγωγής

συμπερασμάτων τόσο γενικών για τον Ελληνικό τουρισμό όσο και συγκεκριμένα για την Κρήτη. Οι αφίξεις Ελλήνων και ξένων τουριστών και επισκεπτών στο Νησί της Κρήτης έχουν μία σταθερά καθοδική πορεία από το 2003 έως και το 2006, ενώ αντιθέτως η πορεία των διαθέσιμων κλινών είχε μια ανοδική πορεία στο ίδιο εξεταζόμενο διάστημα. Το τελευταίο συμπέρασμα τείνει να υποστηρίζει περισσότερο μία δεδομένη χρονική στιγμή, αυτή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 οπότε και η τουριστική υποδομή του νησιού παρουσίασε μία σημαντική αύξηση σε επίπεδο κλινών από 5180 το 2003 εκτινάχθηκε στις 6027 το 2004⁴⁹.

Οι αντίστοιχες αφίξεις διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα το 2003 και το 2004 όπου κεφαλαιοποιήθηκε η προβολή της χώρας και του νησιού μέσω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων η οποία όμως δεν διατηρήθηκε τα επόμενα χρόνια λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που παρουσίασαν κυρίως στις συναλλαγματικές διαφορές Ευρώ και Δολαρίου αλλά και στην εφήμερη ποιότητα παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών η οποία ήταν σε καλά και επιθυμητά επίπεδα μέχρι και το 2004, μετά όμως δεν παγιώθηκε με αποτέλεσμα να πάρει μία φθίνουσα πορεία.

Επίσης ένα δεύτερο συμπέρασμα είναι αυτό της προτίμησης των ημεδαπών τουριστών, Ελλήνων κυρίως αλλά και ξένων που ζουν μόνιμα στη χώρα μας και μετρώνται ως ημεδαποί, οι οποίοι στο σύνολό τους το 2005 και το 2006 αποφάσισαν να μετακινηθούν σε λιγότερο κοντινούς προορισμούς έναντι των κοντινών όπως και η Αίγινα λόγω κυρίως των προσφορών

⁴⁹ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

μεγάλων και σύγχρονων ξενοδοχειακών μονάδων οι οποίες μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων για να διατηρήσουν την πληρότητά τους προσέφυγαν σε αθρόες και ιδιαίτερα φιλικές και προσιτές προσφορές. Εν αντιθέσει, το 2004 λόγω των Αγώνων, πολλοί κατέφυγαν σε κοντινούς προορισμούς όπως και στην Αίγινα με σκοπό να παραστούν και να παρακολουθήσουν τους Αγώνες που στο πλείστον τους διεξήχθησαν στο Νομό Αττικής, ως προς τα αγωνίσματα.

3.3.2 Οι Επιπτώσεις της Τουριστικής Ανάπτυξης στον Πολιτισμό, στην Κοινωνία και στην Οικονομία της Κρήτης

Μέσω της κατάλληλης τουριστικής εκπαίδευσης που προσφέρεται στους νέους που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στον κλάδο του τουρισμού, δύνανται να καταστεί σαφές από αυτά τα άτομα και γενικότερα από όλους όσους ασχολούνται με την τουριστική βιομηχανία ότι πριν από κάθε είδους ανάπτυξη για την αξιοποίηση των συγκεκριμένων πηγών, χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία του πολιτισμού και την εξασφάλιση της ακεραιότητάς της. Η τουριστική εκπαίδευση συμβάλει αποτελεσματικά στην διατήρηση του γνήσιου πολιτισμού στα κέντρα παραθερισμού και τουριστικών πόλεων και πρέπει να αποτελεί κύριο μέλημα. Είναι γνωστό ότι η όποια υποβάθμιση του πολιτισμού, συντελεί και στη μείωση της ανταγωνιστικότητας ενός συγκεκριμένου θέρετρου στην τουριστική αγορά.

Όπως είναι γνωστό στον χώρο της τουριστικής επιχειρηματικότητας, οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις από τις τουριστικές επενδύσεις διακρίνονται σε τρεις κύριες κατηγορίες και οι οποίες ισχύουν και στην περίπτωση της νήσου Κρήτης ως ακολούθως :

- Άμεσες επιπτώσεις. Οι πληρωμές των τουριστών που δημιουργούν εισόδημα στις τουριστικές επιχειρήσεις στο νησί, στα νοικοκυριά που εργάζονται σε αυτές, δημιουργούν απασχόληση με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, δημιουργούν τοπικά και εθνικά φορολογικά έσοδα, αλλάζουν συνήθειες και πολιτισμικά πρότυπα.
- Έμμεσες επιπτώσεις : Οι πληρωμές των τουριστικών επιχειρήσεων σε άλλες επιχειρήσεις για προμήθειες αγαθών και υπηρεσιών, πληρωμές προσωπικού, τοπική και εθνική φορολογία επιχειρήσεων, δημιουργία συνεργασιών και δικτύων μεταξύ επιχειρήσεων, δημιουργία ζήτησης από άλλες επιχειρήσεις για τις υπηρεσίες που παρέχουν, άνοδος αξιών γης και κόστους ζωής, πληθωριστικές πιέσεις.
- Παρακινηθείσες επιπτώσεις : Οι δαπάνες των νοικοκυριών των τουριστικών επιχειρήσεων και των εργαζομένων σε αυτές για διάφορες καθημερινές ανάγκες, αγορές διαρκών καταναλωτικών αγαθών, δημιουργία άλλων επιχειρήσεων άσχετων με τον τουρισμό, φορολογία φυσικών προσώπων, αλλαγές στην καθημερινή ζωή και στα πολιτισμικά πρότυπα, διάθεση για εκπαίδευση, πληθωριστικές πιέσεις.

Είναι ευνόητο στον χώρο της τουριστικής επιχειρηματικότητας, ότι όσο μεγαλύτερο ποσοστό από τις θετικές επιπτώσεις των τριών κατηγοριών παραμένει σε τοπικό - περιφερειακό επίπεδο, τόσο μεγαλύτερες οι πιθανότητες για τοπική - περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Όμως, το νέο πρότυπο το οποίο έχει κυριαρχήσει και το οποίο μέσω της τουριστικής επιχειρηματικότητας μπορεί και επιδιώκει τον έλεγχο της «συνολικής εμπειρίας» της κατανάλωσης του τουρίστα, απειλεί τη διασπορά των θετικών

επιπτώσεων στην τοπική οικονομία⁵⁰. Τα παραπάνω είναι γνωστά σε όσες επιχειρήσεις ασχολούνται με τον τουρισμό και έχουν έλθει στην Ελλάδα με τα νέα πακέτα «all inclusive» και έχουν ως σκοπό να απορροφήσουν προσωπικό που έχει δεχθεί την κατάλληλη τουριστική εκπαίδευση για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του τόπου του.

Επιπρόσθετα ο ρόλος της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα και ειδικότερα στον κοινωνικό τομέα στο νησί της Κρήτης, είναι να εξασθενίσει το φαινόμενο της μερικής απασχόλησης των εργαζομένων στον τομέα αυτό και την εποχικότητα. Η απασχόληση και η αγορά εργασίας που δημιουργεί γενικά ο τουρισμός χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα και περιοδικότητα, από χαμηλές ειδικεύσεις, υψηλό δείκτη μη σταθερής στην ίδια μονάδα απασχόλησης, περιορισμένα ποσοστά συνδικαλισμού και γι' αυτό οι θέσεις εργασίας είναι χαμηλά αμειβόμενες και καλύπτονται κυρίως από γυναίκες, νέους - νέες που δουλεύουν «part time» και οικονομικούς μετανάστες. Σε όλα τα παραπάνω διακρίνονται τέσσερις κατηγορίες απασχολούμενων⁵¹ :

- Διοικητικό ειδικευμένο προσωπικό στην έδρα της τουριστικής επιχείρησης. Το προσωπικό αυτής της κατηγορίας είναι ολιγάριθμο και ιδιαίτερα ειδικευμένο

⁵⁰ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

⁵¹ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

- Χαμηλής ειδίκευσης προσωπικό στην ξενοδοχειακή μονάδα σε τομείς υποδοχής, εστιατόρια και κουζίνα, λογιστήριο, τοπική διεύθυνση, δημόσιες σχέσεις, προμήθειες κ.α.
- Τεχνικό προσωπικό και προσωπικό συντήρησης εγκαταστάσεων, κήπων κλπ.
- Ανειδίκευτο προσωπικό, συνήθως γυναικείο που θα εκπαιδευθεί επιτόπου όπως καμαριέρες, καθαρίστριες, λαντζιέρηδες κλπ.

Τέλος, δεδομένου ότι η Ελληνική ύπαιθρος και συγκεκριμένα τα χωριά της Κρήτης που μαστίζονται από την εγκατάλειψη, κυρίως των νέων, καθώς και από τη συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος, η λειτουργία των τουριστικών πηγών αποτελεί πολύτιμη εναλλακτική διέξοδο, η οποία αφενός αυξάνει την επισκεψιμότητα της περιοχής και αφετέρου αποτελεί τρανό παράδειγμα ανάπτυξης και αξιοποίησης των διαθέσιμων φυσικών πόρων. Η σκέψη μπορεί να επέλθει και να πραγματοποιηθεί από ανθρώπους οι οποίοι έχουν σπουδάσει το αντικείμενο αυτό εις βάθος και γνωρίζουν όλες τις παραμέτρους εκείνες οι οποίες συνδέονται με την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα. Τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν για την χώρα αλλά και τους ίδιους του τόπους τουρισμού, αναφέρονται ως ακολούθως⁵² :

- Εισροή περισσότερου συναλλάγματος εφόσον θα έχουμε τουρισμό μακράς παραμονής

⁵² Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

- Νέες θέσεις απασχόλησης με την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της ζήτησης για ανάπτυξη υπηρεσιών αγοράς, όπως τράπεζες, καταστήματα και εστιατόρια
- Ζήτηση αγαθών για περισσότερους μήνες το χρόνο και εξομάλυνση της εποχικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών καθώς και φορολογικά και άλλα έσοδα για τις τοπικές αρχές
- Βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα μεταφορών, όπως αεροδρόμια, οδικές συνδέσεις, κλπ.

Σχετικά με τις επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο πολιτισμό, θα πρέπει να αναφερθεί πως αυτές εντοπίζονται στην αλλαγή των κοινωνικών σχέσεων, στα ήθη και τα έθιμα καθώς και την εμπορευματοποίηση δραστηριοτήτων και προϊόντων τοπικού πολιτισμού και παράδοσης. Είναι γεγονός πως η γενικότερη μεταβολή των κοινωνιών σε περιοχές όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός σε τρόπο ζωής και παραγωγικές δομές με τα επιλεγμένα χαρακτηριστικά του εκσυγχρονισμού και της αστικοποίησης, μπορεί να επιφέρει σημαντικότερες αλλαγές στην διαμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων, ηθών και εθίμων. Οι αλλαγές αυτές προκαλούνται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο από τις νέες παραγωγικές και κοινωνικές δομές και οι οποίες εγκαθιδρύονται στις τουριστικές περιοχές της υπαίθρου και φέρουν αστικά χαρακτηριστικά⁵³.

⁵³ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί πως η ανάπτυξη κάποιων οργανωμένων υποδομών και υπηρεσιών σχετικές με το τουρισμό στην Κρήτη, μπορεί να οδηγήσει σε μια συστηματική προώθηση των εμπορικών χαρακτηριστικών του κάθε τομέα με απώτερο στόχο την άμεση εξυπηρέτηση του τουρίστα και ως επί των πλείστων εκείνου που επιλέγει ολοκληρωμένα πακέτα διακοπών.

3.4 Συμβολή του Αεροδρομίου στην Τουριστική Ανάπτυξη της Κρήτης

Όταν επισκέπτεται κανείς την Κρήτη, είναι φυσικό η πρώτη στάση να είναι το Ηράκλειο, ειδικότερα το αεροδρόμιο ή το λιμάνι Ηρακλείου. Το Ηράκλειο είναι η πρωτεύουσα της Κρήτης και ένα παράθυρο προς τον κόσμο, το κέντρο της οικονομίας, του εμπορίου και της ανάπτυξης αλλά και η καρδιά των τουριστικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. 5χλμ ανατολικά της πόλης του Ηρακλείου βρίσκεται το Διεθνές Αεροδρόμιο Ηρακλείου, το δεύτερο μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Ελλάδας. Το λιμάνι του Ηρακλείου είναι επίσης από τα μεγαλύτερα ελληνικά λιμάνια για κρουαζιερόπλοια και εμπορικά πλοία.

Σήμερα το Ηράκλειο παραμένει το κοσμοπολίτικο κέντρο της Κρήτης, με πληθυσμό γύρω στις 200.000. Είναι το σπίτι πολιτιστικών, τεχνολογικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Κρήτης όπως το Αρχαιολογικό Μουσείο του Ηρακλείου, το Ιστορικό Μουσείο Ηρακλείου, το Ίδρυμα Τεχνολογίας-Έρευνας (ΙΤΕ) και το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Η Κρήτη είναι σημαντικός τουριστικός προορισμός όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη και οι επισκέπτες φτάνουν στην Κρήτη κυρίως μέσω Ηρακλείου. Το νησί υποδέχεται περίπου τρία εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες.

Μερικοί τουρίστες φτάνουν στην πόλη με το πλοίο. Πλοία συνδέουν με τακτικά δρομολόγια με την Αθήνα (8 ώρες) και τη Θεσσαλονίκη (24 ώρες). Οι πιο πολλοί όμως τουρίστες φτάνουν στο αεροδρόμιο Ηρακλείου, που είναι επίσης γνωστό ως Διεθνές Αεροδρόμιο Νίκος Καζαντζάκης, το όνομα του πιο σημαντικού συγγραφέα και φιλοσόφου στην Ελλάδα του 20ου αιώνα. Το αεροδρόμιο αυτό είναι, όπως ειπώθηκε και παραπάνω, το δεύτερο μεγαλύτερο και πιο πολυσύχναστο αεροδρόμιο στην Ελλάδα.

Αύξηση της τάξεως του 8,65% σε 11.528.782 άτομα σημείωσε το 2011 ο αριθμός των αφίξεων τουριστών στα 13 κυριότερα αεροδρόμια της χώρας, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ). Το 2010, είχαν έρθει στην Ελλάδα αεροπορικώς 10.611.219 τουρίστες. Ειδικότερα και σε ότι αφορά στα αεροδρόμια της Κρήτης, στο "Ν. Καζαντζάκης" του Ηρακλείου, το 2011 έγιναν 2.173.138 αφίξεις έναντι 1.930.155 αφίξεων το 2010 (αύξηση 12,59%). Αντίστοιχα στο αεροδρόμιο "Γ. Δασκαλογιάννης" των Χανίων, το 2011 αφίχθησαν 656.985 τουρίστες έναντι 593.228 , το 2010 (αύξηση 10,75%). Να σημειωθεί πως το 2011 οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις στα αεροδρόμια της Κρήτης έφθασαν εκείνες του αεροδρομίου της Αθήνας. Αναλυτικότερα σύμφωνα με τα στοιχεία του ΣΕΤΕ οι αφίξεις στα βασικά αεροδρόμια της χώρας το 2011 είχαν ως εξής (σε παρένθεση οι αφίξεις του 2010)

- Αθήνα : 2.887.403 (2.996.573)
- Ηράκλειο : 2.173.138 (1.930.155)
- Ρόδος : 1.735.588 (1.421.955)
- Θεσσαλονίκη : 1.261.298 (1.133.704)

- Κως : 851.919 (695.937)
- Κέρκυρα : 789.267 (729.604)
- Χανιά : 656.985 (593.228)
- Ζάκυνθος : 448.645 (420.284)
- Σαντορίνη : 200.576 (181.746)
- Κεφαλονιά : 148.768 (148.935)
- Άκτιο : 143.965 (143.597)
- Σάμος : 118.224 (108.882)
- Σκιάθος : 113.006 (106.619)

Στα 10 από τα 13 αεροδρόμια σημειώθηκε αύξηση των αφίξεων, στην Αθήνα είχαμε μείωση (-3,64% σε 2.887.403 άτομα από 2.996.573 το 2010), ενώ σε Κεφαλονιά και Άκτιο δεν σημειώθηκαν αξιόλογες μεταβολές. Η μεγαλύτερη άνοδος καταγράφηκε σε Κω και Ρόδο με 22,41% και 22,06% αντίστοιχα. Το σύνολο των τουριστών που ήρθε στην Ελλάδα το 2011 υπολογίζεται σε 16,5 εκατ. άτομα, επίπεδο το οποίο αποτελεί ρεκόρ. Τα τουριστικά έσοδα σημείωσαν διψήφια αύξηση (πάνω από 10%), βοηθώντας τη συγκράτηση της ύφεσης κατά 1%.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί πως εκτός των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία για την τουριστική κίνηση στη Κρήτη, το αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης και μέσω της καθημερινής κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μεταφοράς τουριστών στο νησί, συνεισφέρει αντίστοιχα και στην ανάπτυξη διαφορετικών μορφών τουρισμού και οι οποίες μορφές αναφέρονται ως εξής.

Θα πρέπει βέβαια αρχικά να σημειωθεί πως οι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την επιλογή μιας πιθανής εναλλακτικής πιο ήπιας μορφής τουρισμού, έχουν γίνει βασικό θέμα συζήτησης μεταξύ των ειδικών πολλές φορές κατά καιρούς. Επίσης, έχουν προωθηθεί από διάφορους φορείς και επιχειρήσεις σε ολόκληρη την χώρα και στο εξωτερικό και κυρίως στην Γερμανία. Η όποια μελέτη όμως εντοπισμού των παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα, αναφέρονται ως εξής⁵⁴ :

1. Τα επίπεδα μόρφωσης, μεγέθη και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του πληθυσμού. Ένα μεγάλο ποσοστό περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης αποτελεί θετικό παράγοντα στην « κουλτούρα του ελεύθερου χρόνου» με αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τις επιλογές του ελεύθερου χρόνου όπου μέσα σε αυτό το πλαίσιο υπάρχουν και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού φιλικές προς το περιβάλλον και της κουλτούρας του κάθε τόπου προορισμού.
2. Οι αλλαγές της τουριστικής αγοράς αλλά και οι αυξανόμενες απαιτήσεις και ανάγκες που αφορούν την απόκτηση νέων πελατών και εμπειριών σε κάποιο σεβαστό ποιοτικό επίπεδο και ελκυστικό περιβάλλον. Ανάγκες και απαιτήσεις οι οποίες βρίσκονται στα πλαίσια μιας αυξανόμενης διαδικασίας και ταξιδιωτικής εμπειρίας. Τουριστικών επιδόσεων και ενεργειών από ην πλευρά των

⁵⁴ Κοκκώσης, Χ, Τσάρτας, Π., 2001, *“Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”*, Εκδόσεις Κριτική

τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και των τρόπων προορισμού. Η διατύπωση από μια σχετική διερεύνηση στις αρχές του 80 είναι σχετική ότι μια διαρκώς αυξανόμενη ταξιδιωτική εμπειρία ενδυναμώνει την τάση για ατομικά ταξίδια.

Πολύ περισσότερο αν αυτή η εμπειρία έρχεται σε συνδυασμό με υψηλή ποιοτική μόρφωση.

3. Πολλοί παράγοντες όπως η μεγάλη φιλοδοξία, η απόκτηση νέων εμπειριών, η εξατομίκευση του ταξιδιού και η αυξανόμενη λειτουργικών και άνετων διακοπών αλλά και η οικολογική συνείδηση, η μεγάλη υπευθυνότητα και η ανταπόκριση των επιχειρήσεων πάνω στις αλλαγές της ζήτησης σε συνδυασμό με τις αξίες και τις διαχρονικές αλλαγές του πληθυσμού.

Εκτός από την συμβολική του έννοια, ο εναλλακτικός τουρισμός στο νησί της Κρήτης έχει αποκτήσει και την μορφή του τουρισμού του οποίου τα βασικότερα χαρακτηριστικά είναι η ανυπαρξία των απρόσωπων πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών και η αναζήτηση της επαφής με την φύση και την αυθεντικότητα. Η μορφή του εναλλακτικού τουρισμού με την παρουσία της εθελοντικής εργασίας προσελκύει τουρίστες με πολλά και ποικίλα ενδιαφέροντα. Επίσης συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Προσφέρει λύσεις σε πολλά προβλήματα τουριστικής εποχικότητας.

Οι όροι αειφόρος και εναλλακτικός, χρησιμοποιούνται συχνά και αναφέρονται σε κάποια χαρακτηριστικά του τρόπου ανάπτυξης. Η συνεχής βιωσιμότητα και η ισόρροπη ανάπτυξη ή οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού

είναι όροι που χρησιμοποιούνται πολλές φορές με διαφορετικό τρόπο και έννοια. Η βιωσιμότητα στα πλαίσια του της θεωρίας των συστημάτων αναφέρεται σε μια διαδικασία προσέγγισης και μεγιστοποίησης αλλά και ρύθμισης των θεμάτων κάποιου αναπτυξιακού παράγοντα.

Στο σύνολό του βρίσκεται σε μια κατάσταση ισορροπίας αλλά το ένα από τα στοιχεία του δεν απορυθμίζεται και δεν αναπτύσσεται σε βάρος του άλλο. Ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί μια έννοια η οποία χρησιμοποιείται σε μορφές τουρισμού, πλην της μαζικής. Οι μορφές τουρισμού στις οποίες αναφέρεται επιδιώκουν να αποφύγουν τις επιπτώσεις τις κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές. Θετικές ή αρνητικές. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά αυτής της έννοιας είναι τα εξής⁵⁵:

- *Η μικρής κλίμακας ελεγχόμενη και ρυθμιζόμενη ανάπτυξη*
- *Η ποικιλία των δραστηριοτήτων ατομική ή ανεξάρτητη*
- *Έμφαση στην απόκτηση εμπειριών πάνω σε τοπικές κουλτούρες και διατήρηση παραδοσιακών αξιών.*

Όλες οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νησί της Κρήτης εισάγουν στη θέση της επιδερμικής επαφής την μορφωτική εμπειρία με το ξένο στοιχείο. Υπολογίζουν σοβαρά την ικανότητα του επισκέπτη την φέρουσα και αρνούνται την δημιουργία μηχανισμών περιφρούρησης του τουρίστα μέσα από ψεύτικους πύργους. Οι μορφές του εθελοντικού τουρισμού που μπορεί να είναι αγροτικός, περιβαλλοντικός, θρησκευτικός, πολιτιστικός ή τουριστικός

⁵⁵ Κοκκώσης, Χ, Τσάρτας, Π., 2001, "Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον", Εκδόσεις Κριτική

επιδιώκει την ζεύξη και επαναπροσέγγιση των τουριστικών εμπειριών με διάφορες πολιτιστικές ή άλλες δραστηριότητες. Βασική ενέργεια του εναλλακτικού τουρισμού είναι να μην μετατρέπει τον χρόνο αναψυχής σε χρόνο γεμάτο από σεμινάρια, πράγμα που συμβαίνει στον συμβατικό τουρίστα ο οποίος καταδικάζεται σε κατάσταση υπνοβασίας. Προτάσει την ιδιαιτερότητά του αυτή και δεν υποχωρεί σε πελατειακές λογικές.

Προβάλλει επίσης την σημασία του τοπικού χώρου και μέσα από αυτές τις ενέργειες διαφοροποιεί όλο το τουριστικό προϊόν και το μετατρέπει σε ελκυστικό και ενδιαφέρον πακέτο τουριστικό. Πολύ απλά ο εναλλακτικός τουρισμός επιδιώκει να κάνει τον τουρίστα να αισθανθεί άνετα όπως στο σπίτι του. Να γίνει ένα με τις τοπικές αρετές, τα τοπία τις διατροφικές συνήθειες, τα τραγούδια, τον χορό, την ζωγραφική και όλα εκείνα που κάποιος τόπος προσφέρει στον τουρίστα να εκμεταλλευθεί.

Η ωριμότητα του σημερινού τουρίστα πρέπει να ληφθεί υπόψη από το αίτημα της βιωσιμότητας της τουριστικής ανάπτυξης και κυρίως μέσα από την ταξιδιωτική πρακτική της μεταπολεμικής περιόδου. Οι μεγάλες τουριστικές υποδομές και η διάχυσή τους, και η χωρο-χρονική αποκέντρωση του τουρισμού πρέπει να κάνουν μια χώρα συμβατικών απολαύσεων σε χώρα εκπλήξεων και ανακαλύψεων. Η δημιουργία υπερπολυτελών θυλάκων σε κάποιες περιοχές πρέπει να σταματήσει. Πέρα από την λειτουργικότητα η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη συνδέεται και με την αισθητική.

Εκτός όμως από τους παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω, σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού στο νησί της Κρήτης κατέχουν και οι βασικότερες μορφές του οι οποίες αναφέρονται ως

εξής και βάση των χαρακτηριστικών τους, οι ειδικοί προσπαθούν να συνειδητοποιήσουν αν μπορούν να εφαρμοστούν στο νησί της Κρήτης και στην οποία ανάπτυξη συμβάλει και το αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης, ως εξής:

Γενικός τουρισμός. Όπου είναι ο τουρισμός αναψυχής και διακοπών.

Τρεις είναι οι κατηγορίες του:

- I. τουρισμός περιήγησης (γεωγραφική κινητικότητα σε προορισμούς)
- II. Τουρισμός διαμονής (όπου ο τουρίστας παραμένει στην ίδια τουριστική περιοχή)
- III. Τουρισμός μεικτού χαρακτήρα (τουρισμός περιήγησης και διαμονής).

Μορφωτικός τουρισμός. Είναι ο τουρισμός εκείνος ο οποίος έχει σαν βασικό στόχο την συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επισκέψεις σε ιστορικά μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους μουσεία, πινακοθήκες, θεατρικές παραστάσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις ή σεμινάρια φιλοσοφίας, γλωσσολογίας, κοινωνιολογίας, ψυχολογίας, ανθρωπολογίας. Οι σωστές και κατάλληλες υποδομές είναι απαραίτητη προϋπόθεση στο μορφωτικό τουρισμό. Για παράδειγμα οι μορφωτικές εκδηλώσεις και τα πλούσια πολιτιστικά προγράμματα αλλά και η ύπαρξη διεθνούς φήμης θεάτρων και η πληθώρα μουσείων και πινακοθηκών.

Τουρισμός εκθέσεων. Σε αυτού του είδους τον τουρισμό υπάγονται οι κάθε είδους εκθέσεις οι οποίες οργανώνονται σε αστικά μεγάλα κέντρα για να μπορούν οι επισκέπτες να έχουν και επαγγελματική ενημέρωση αλλά και

κάποια μορφή τουρισμού. Για παράδειγμα τον τουρισμό πόλης και μορφωτικό τουρισμό. Φυσικά και σε αυτήν την περίπτωση οι απαραίτητες υποδομές είναι απαραίτητες, όπως εστιατόρια, ταχυδρομεία ή και γραφεία εξυπηρέτησης επισκεπτών.

Τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός τουρισμός. Απώτερος σκοπός του τουρισμού αυτού είναι η αποκατάσταση και η διατήρηση της υγείας των ατόμων που παίρνουν μέρος σε αυτού του είδους τον τουρισμό. Η θεραπεία και η ανάρρωσή του από διάφορες ασθένειες. Μόνο στην περίπτωση που υπάρχουν ειδικές ιατρικές και φυσικοθεραπευτικές υπηρεσίες υφίσταται αυτού του είδους ο τουρισμός.

Τουρισμός άθλησης. Σε αυτού του είδους τον τουρισμό το βασικότερο κίνητρο είναι ο αθλητισμός. Για παράδειγμα το γκολφ, η ανεμοπορία, η ιππασία και διάφορα προγράμματα γυμναστικής. Κύρια προϋπόθεση αυτού του είδους του τουρισμού είναι η ύπαρξη ή η δημιουργία εγκαταστάσεων άθλησης από την πλευρά των ξενοδοχείων αλλά και η απασχόληση γυμναστών με εμπειρία, εκπαιδευτών αθλημάτων, κλπ.

Τουρισμός πόλης. Είναι μια μορφή τουρισμού η οποία σαν κύριο χαρακτηριστικό έχει τα άτομα τα οποία ταξιδεύουν με αυτόν να περιηγούνται σε κάποια πόλη, Συνήθως 3-4 ημέρες. Τα άτομα που την ακολουθούν είναι συνήθως μεγάλης μορφωτικής και εισοδηματικής στάθμης και κατοικούν σε μεγάλα αστικά κέντρα και τα οποία ταξιδεύουν χωρίς να συνοδεύονται από τις οικογένειές τους. Τα Tour Operators συνήθως οργανώνουν αυτή της μορφής τον τουρισμό και τα ταξιδιωτικά γραφεία αλλά και οι αεροπορικές εταιρείες. Βασικός πόλος έλξης για τα άτομα αυτού του είδους τουρισμού είναι η

νυχτερινή ζωή, διασκέδαση ενδιαφέρουσες εκδρομές αλλά και το ωραίο περιβάλλον. Κύριο χαρακτηριστικό του τουρισμού της πόλης.

Συνεδριακός τουρισμός. Σε αυτού του είδους τον τουρισμό ανήκουν όλες εκείνες οι οργανωμένες εκδηλώσεις όπως τα συνέδρια, οι συναντήσεις μεγάλου αριθμού συμμετεχόντων ή και μικρού αριθμού. Σε επίπεδο τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές. Έχει περιορισμένη διάρκεια, συνήθως 2-3 ημέρες και μπορεί να συνδυαστεί και με άλλες μορφές τουρισμού όπως τον τουρισμό της πόλης ή και τον τουρισμό τον μορφωτικό.

Τουρισμός περιπέτειας. Μορφή τουρισμού με κύριο χαρακτηριστικό το απροσδόκητο, το άγνωστο και την έκπληξη. Κλασσικό παράδειγμα το σαφάρι, οι περιπλανήσεις σε περιοχές άγνωστες ή και κωπηλασία σε ορμητικούς ποταμούς. Οι άνθρωποι που συμμετέχουν σε αυτό είναι κυρίως νεαρά άτομα αλλά και επαγγελματίες ή στελέχη επιχειρήσεων.

Οικογενειακός τουρισμός. Τουρισμός στον οποίο σημαντικό ρόλο παίζει ο τόπος διακοπών και ο χρόνος που θα πραγματοποιηθεί. Οι ειδικές εκπλώσεις για τα παιδιά αλλά και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών παίζουν καταλυτικό παράγοντα και απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίησή του. Υποδομές όπως αίθουσες παιχνιδιών, παιδικές χαρές, παιδικές πισίνες, κλπ. Υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο προσέχει και συντροφεύει τα παιδιά.

Τουρισμός τρίτης ηλικίας. Πρόκειται για τον τουρισμό στον οποίο συμμετέχουν άτομα τρίτης ηλικίας με ελεύθερο χρόνο, σταθερό εισόδημα, αποταμιεύσεις λόγω νοοτροπίας και τρόπου ζωής. Αλλά κυρίως όρεξη για

ταξίδια και βασικά τουρισμό. Ο τουρισμός αυτός κυρίως παίρνει μέρος στο εσωτερικό της χώρας διαμονής του τουρίστα ή σε πολύ κοντινές περιοχές από αυτόν. Δεν χρειάζονται πολλές υποδομές από την πλευρά των χωρών οι οποίες ενδιαφέρονται για αυτόν.

Τουρισμός χειμερινών σπορ. Αποτελεί μια δυναμική μορφή τουρισμού η οποία προσπαθεί να διαφοροποιήσει το τουριστικό προϊόν της κάθε χώρας υποδοχής και συγχρόνως προσπαθεί να αξιοποιήσει και να εκμεταλλευτεί τους μήνες που δεν έχουν κίνηση τουριστική προσελκύνοντας τουρίστες με υψηλό εισοδηματικό επίπεδο. Στόχος του είναι να καλύψει εκείνες τις δραστηριότητες οι οποίες παίρνουν μέρος σε γεωγραφικό χώρο και κυρίως σε συγκεκριμένες κλιματολογικές συνθήκες, όπως περιοχές με πολύ χιόνι. Χρειάζεται υψηλή υποδομή όπως χιονοδρομικά κέντρα με καλή οργάνωση, πίστες πάγου για καλλιτεχνικό πατινάζ, παγοδρομίες, πίστες με αγωνιστικά έλκηθρα, σκι, σκι για παιδιά, αρχάριους, ερασιτέχνες σκιέρ. Τουριστικά καταλύματα 5 και 4ων αστέρων, βασική συγκοινωνία των τόπων αυτών των χειμερινών σπορ. Για παράδειγμα αεροδρόμια σιδηροδρομικούς σταθμούς, κλπ.

Τουρισμός παραχείμασης. Σε αυτό τον τουρισμό συμμετέχουν άτομα ή ομάδες ατόμων οι οποίες διαλέγουν να κάνουν τις διακοπές τους το χειμώνα σε χώρες με ήπια κλίματα θέλοντας να αποφύγουν τις άσχημες καιρικές συνθήκες της χώρας τους. Κυρίως άτομα της τρίτης ηλικίας παίρνουν μέρος σε αυτόν του τουρισμό τα οποία έχουν προβλήματα υγείας και αρκετό ελεύθερο χρόνο και φυσικά σταθερό εισόδημα.

Ορεινός τουρισμός. Έχει πολλές ομοιότητες με τον τουρισμό των χειμερινών σπορ, αλλά δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης. Απευθύνεται σε δραστηριότητες οι οποίες αφορούν την υπαίθρια αναψυχή και που εκδηλώνονται σε ορεινές και μόνο περιοχές των χωρών υποδοχής οι οποίες ενδιαφέρονται για αυτόν το τουρισμό. Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του είναι τα τουριστικά καταλύματα και η ανάπτυξη τους και η δημιουργία χώρων όπως εστιατόρια, καφετέριες, αίθουσες αναψυχής, κλπ.

Αγροτικός τουρισμός ή αγροτουρισμός. Αποτελεί τουρισμό με δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού ο οποίος λαμβάνει χώρα σε αγροτικό χώρο. Εντάσσεται στο πλαίσιο του αγροτικού τουρισμού, περιβάλλοντος και ζωής. Ο αγροτικός τουρισμός, σύμφωνα με την διαθνή πρακτική, διακρίνεται σε δυο μορφές :

I. Σε αυτήν που καλύπτει και την φιλοξενία και την υποδομή των τουριστών σε αγροκτήματα . Εκεί οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στην αγροτική ζωή και σε όλες τις αγροτικές δραστηριότητες κάνοντας τις διακοπές αγροικιών.

II. Σε αυτή που έχει να κάνει με την δημιουργία των τουριστικών καταλυμάτων και των ενοικιαζόμενων δωματίων σε εξωαστικούς συνοικισμούς μικρούς.

Θαλάσσιος τουρισμός. Είναι ένα σύνολο από τουριστικές δραστηριότητες οι οποίες παίρνουν μέρος σε θαλάσσιο χώρο της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας των τουριστών. Είναι μια από τις πιο δυναμικές μορφές του τουρισμού και πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν πολλές

προοπτικές ανάπτυξης αφού όλες οι προϋποθέσεις ανάπτυξης, φυσικές και οικονομικές υπάρχουν και μπορούν να τον αναπτύξουν. Δραστηριότητες όπως η ναύλωση σκαφών αναψυχής, ιστιοφόρων, ταχύπλων σκαφών κλπ. είναι μια από τις δραστηριότητες του τουρισμού αυτού. Το είδος των τουριστών που συμμετέχουν είναι κυρίως άτομα υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Χρονομεριστικός τουρισμός. Αποτελεί μια από τις πιο αναπτυσσόμενες μορφές τουρισμού. Με ρυθμό ανάπτυξης περίπου 30% κάθε χρόνο έχει την δυνατότητα να δίνει στον τουρίστα διακοπές υψηλής ποιότητας και υπεύθυνες υπηρεσίες στις διακοπές του. Ο πελάτης σε αυτήν την περίπτωση έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει κάποιο ξενοδοχείο από κάποιες ημέρες ή κάποιες εβδομάδες. Επίσης και κάποια συγκροτήματα διαμερισμάτων. Τα χρησιμοποιεί σε οποιαδήποτε χώρα και επίσης έχει το δικαίωμα να το πουλήσει ή να το νοικιάσει ή και να το κληροδοτήσει όπως ακριβώς μπορεί να κάνει και με τα ακίνητα.

Θρησκευτικός τουρισμός: αφορά μια κατηγορία ατόμων τα οποία επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους, που βρίσκονται στη χώρα της μόνιμης διαμονής τους ή σε κάποια άλλη είτε για λόγους λατρείας είτε για να πάρουν μέρος σε κάποιες θρησκευτικές εκδηλώσεις ή τελετές, είτε για να εκπληρώσουν κάποιο τάμα που είχαν κάνει κλπ. Είναι περιορισμένης διάρκειας τουρισμός, συνήθως από τρεις έως τέσσερις μέρες.

Επιλεκτικός τουρισμός: πραγματοποιείται από άτομα υψηλής εισοδηματικής κατάστασης, οι οποίοι θέλουν και μπορούν να ξοδέψουν μεγάλα ποσά για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών ή

επιθυμιών. Τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως μεμονωμένα, δηλαδή κάνουν ατομικό τουρισμό. Σε αυτή τη μορφή τουρισμού, απαιτείται να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή δηλαδή ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων με πολλούς συμπληρωματικούς χώρους, υψηλής ποιοτικής στάθμης σέρβις, νυχτερινή ζωή, καλλιτεχνική κίνηση, αναπτυσσόμενη αγορά, μουσεία, πινακοθήκες, καθαρό περιβάλλον κλπ.

Τουρισμός κινήτρων: είναι μια σχετικά νέα μορφή τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς. Αυτό το είδος τουρισμού το χρησιμοποιούν κυρίως οι μεγάλες βιομηχανικές, εμπορικές και παροχής υπηρεσιών επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να αυξήσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων που ασχολούνται κατ' επέκταση την ανταγωνιστικότητά τους τόσο στις αγορές εσωτερικού, όσο και εξωτερικού. Για να επιτευχθεί λοιπόν αυτό, προσφέρονται διάφορα κίνητρα στους εργαζομένους μεταξύ των οποίων και ομαδικά τουριστικά πακέτα GIT (group inclusive tours) συνήθως για προορισμούς στο εξωτερικό. Έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, τρεις έως τέσσερις ημέρες συνήθως. Επίσης, δεν δίνει έμφαση στις πολυσύχναστες μεγαλουπόλεις, αλλά στην ατμόσφαιρα που δημιουργεί το περιβάλλον του τουριστικού προορισμού, καθώς επίσης και την άνεση και πολυτέλεια που προσφέρουν τα ξενοδοχεία του κατά κύριο λόγο.

Οικολογικός τουρισμός: για την ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού δεν χρησιμοποιούνται βαριές κατασκευές, ενώ ο τουρίστας όσο και το τουριστικό κύκλωμα υποδοχής και εξυπηρέτησής τους σέβονται τη φύση, μέχρι του σημείου να αποφεύγονται τα μαζικά μέσα μετακίνησης παντού όπου είναι εφικτό. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του οικολογικού τουρισμού

εντάσσεται η τουριστική ανάπτυξη των παραδοσιακών οικισμών, των βιότοπων, των εθνικών δρυμών κλπ. Είναι ένα ταξίδι υπεύθυνο περιβαλλοντικά, σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές με στόχο την απόλαυση της φύσης, που παράλληλα προωθεί την προστασία αυτής και ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις των επισκεπτών στο περιβάλλον. Συνδυάζει δηλαδή την προστασία του περιβάλλοντος με την αειφόρο ανάπτυξη

Λαϊκός τουρισμός: είναι μια μορφή τουρισμού που χαρακτηρίζεται για την πελατεία του και συγκεκριμένα για το ότι αποτελείται αυτή από άτομα που κατά το πλείστο είναι χαμηλής εισοδηματικής στάθμης και ακόμη ότι τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά και με κάθε είδους ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα. Υπάρχει συγκεκριμένη υποδομή όπως για παράδειγμα κατασκευές κάμπινγκ σε οδικούς άξονες, σε τουριστικές τοποθεσίες και πόλεις, που προσφέρουν στα άτομα που πραγματοποιούν αυτής της μορφής τουρισμό υπηρεσίες φιλοξενία, που κάνουν την διαμονή τους όσο το δυνατό ανετότερη.

Κοσμοπολίτικος τουρισμός: η πελατεία αυτού του τουρισμού αποτελεί κατά κύριο λόγο τον κόσμο της αριστοκρατίας και τους μεγιστάνες του πλούτου, που συχνά ταξιδεύουν από το ένα κοσμοπολίτικο κέντρο στο άλλο. Επακόλουθο λοιπόν είναι να έχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις και κατά τη μετακίνησή τους αλλά και κατά τη διαμονή τους. Συνήθως μετακινούνται με ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα, όπως για παράδειγμα ιδιόκτητα αεροπλάνα, θαλαμηγούς κλπ. Στον τουριστικό προορισμό τους διαμένουν είτε σε ξενοδοχεία πολυτελείας είτε σε ιδιόκτητες ή νοικιασμένες πολυτελείς θαλαμηγούς.

Κοινωνικός τουρισμός: ορίζεται το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων τουριστικού χαρακτήρα, που διευκολύνουν τη συμμετοχή στον τουρισμό των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων. Δηλαδή, είναι η μορφή εκείνη του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι πραγματοποιείται από μέλη του κοινωνικού συνόλου, των οποίων η αγοραστική δύναμη είναι λίγο πολύ περιορισμένη, χάρη σε ειδικές παροχές προς αυτά που μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες.

Τουρισμός αναπήρων: πρόκειται για μια ειδική μορφή τουρισμού, όπου βασική προϋπόθεση για να αναπτυχθεί αποτελεί η δημιουργία κάθε είδους τουριστικών εγκαταστάσεων, που να διαθέτουν ανάλογο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση των τουριστών με ειδικές ανάγκες, όπως η προσφορά τουριστικών πακέτων που θα απευθύνεται στην ειδική αυτή κατηγορία πελατείας και θα ικανοποιεί τις δικές της τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες. Για να αναπτυχθεί όμως αυτή η μορφή τουρισμού, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η δημιουργία κάθε είδους τουριστικών εγκαταστάσεων που να διαθέτουν ανάλογο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση των τουριστών με ειδικές ανάγκες, όπως και η προσφορά τουριστικών πακέτων που θα απευθύνεται στην ειδική αυτή κατηγορία πελατείας και θα ικανοποιεί τις δικές της τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες. Απαραίτητες βέβαια είναι κάποιες προδιαγραφές, όπως η δημιουργία ανελκυστήρων, ραμπών, ειδικού εξοπλισμού στα δωμάτια και στους λοιπούς χώρους των τουριστικών καταλυμάτων κλπ, ώστε να μπορεί να γίνεται χρήση χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα.

3.4.1 Συνεισφορά του Αεροδρομίου στην Ανάπτυξη Χειμερινού Τουρισμού στο Νησί

Ο χειμερινός τουρισμός, όπως και ο θερινός, δεν είναι μορφή τουρισμού υπό την έννοια της ανεξαρτησίας και των ίδιων χαρακτηριστικών. Είναι απλά η ονομασία της κατηγορίας εκείνων των μορφών τουρισμού, που έχουν κοινό χαρακτηριστικό ότι αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του χειμώνα, όταν δηλαδή στον τουριστικό προορισμό επικρατεί χειμώνας⁵⁶. Οι μορφές του χειμερινού τουρισμού είναι οι παρακάτω :

- Ο χιονοδρομικός τουρισμός.
- Ο τουρισμός παραχείμασης.
- Ο τουρισμός χειμερινών αθλημάτων και ο αθλητικός τουρισμός των χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων.

Ο χειμώνας αρχίζει ημερολογιακά την 21η Δεκεμβρίου και τελειώνει την 21η Μαρτίου για το Βόρειο Ημισφαίριο. Από τουριστική όμως άποψη, η χειμερινή περίοδος διαρκεί από τις αρχές Νοεμβρίου, μέχρι τις αρχές Απριλίου. Φυσικά, ο χειμώνας διαρκεί περισσότερο στις βόρειες χώρες. Το κύριο χαρακτηριστικό του χειμώνα, πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η ανάπτυξη του χιονοδρομικού, παγοδρομικού και του τουρισμού χειμερινών αθλημάτων, είναι το χιόνι και ο πάγος.

Η ενασχόληση του ανθρώπου με το χιόνι επιβλήθηκε από την ίδια τη φύση, η οποία ανάγκασε τους κατοίκους των χιονοσκεπών περιοχών και κυρίως των Βόρειων χωρών, να κινούνται με διάφορα μέσα πάνω σ' αυτό, για

⁵⁶ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2005

να αντιμετωπίσουν τις καθημερινές τους ανάγκες. Με την πάροδο του χρόνου και στην προσπάθεια να γίνει ταχύτερη η μετακίνησή τους, διαμορφώθηκε το άθλημα των χιονοδρομιών, το οποίο διαδόθηκε και στους κατοίκους άλλων χωρών που διέθεταν χιονοσκεπείς περιοχές. Η μετέπειτα ανάπτυξη των χιονοδρομιών υπήρξε θεαματική. Αναπτύχθηκαν πολλά επί μέρους χιονοπαγοδρομικά αθλήματα και το 1921 καθιερώθηκαν οι χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες, ενώ παράλληλα αναπτύχθηκαν οι διάφορες μορφές χειμερινού τουρισμού.

Το μέγεθος της αγοράς του χιονοδρομικού τουρισμού διαφέρει από χώρα σε χώρα. Σε χώρες της Βόρειας Ευρώπης και Βόρειας Αμερικής, στις οποίες μεγάλες περιοχές είναι χιονοσκεπείς κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου, υπάρχει μακράιωνη παράδοση χιονοδρομιών και οι κάτοικοί τους είναι εξοικειωμένοι με το αντίστοιχο άθλημα. Οι κάτοικοι των αστικών κέντρων αυτών των περιοχών, κάνουν συχνά μικρές ή μεγάλες εκδρομές για να βρεθούν στα χιονοδρομικά κέντρα. Συνήθως αφιερώνουν τα Σαββατοκύριακα τους, αλλά και πολλοί από αυτούς αφιερώνουν μέρος από τις κύριες ή τις δευτερεύουσες διακοπές τους για να κάνουν χιονοδρομίες.

Στις χώρες της Εύκρατης ζώνης η περίοδος του χιονοδρομικού τουρισμού, περιορίζεται συνήθως στους τρεις χειμερινούς μήνες (Δεκέμβριος, Ιανουάριος, Φεβρουάριος) και ο αριθμός των χιονοδρόμων είναι πολύ χαμηλός. Στη χώρα μας για παράδειγμα υπάρχουν 60.000 χιονοδρόμοι περίπου, αν και οι επισκέπτες των χιονοδρομικών κέντρων είναι περισσότεροι. Όσον αφορά τους τουρίστες του χιονοδρομικού τουρισμού είναι άνθρωποι νεαρής ή μέσης ηλικίας, κυρίως εύποροι, ξοδεύουν τρεις φορές

περισσότερα από όσα ξοδεύει ένας μέσος τουρίστας του μαζικού τουρισμού, και όσους από αυτούς κάνουν χιονοδρομίες ξοδεύουν πολύ περισσότερα. Έχει υπολογιστεί ότι από τους επισκέπτες ενός χιονοδρομικού κέντρου, μόνο το 1/3 επιδίδεται στις χιονοδρομίες, ενώ τα 2/3 ή αγοράζουν τα υπόλοιπα προϊόντα εκτός των χιονοδρομικών ή απλώς το επισκέπτονται ⁵⁷

Συνήθως, οι τουρίστες του χιονοδρομικού τουρισμού κάνουν και θερινές διακοπές, μια ή δυο φορές το χρόνο και ανήκουν στην κατηγορία των δύσκολων και απαιτητικών τουριστών. Στην Ελλάδα λειτουργούν 21 οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα, που κατά τη διάρκεια της χιονοδρομικής περιόδου συγκεντρώνουν ικανοποιητικό αριθμό επισκεπτών. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κέντρα αυτά, συνίστανται στα πλαίσια της υποδοχής που σχετίζεται είτε με την προσπελασιμότητα, είτε με το μηχανολογικό εξοπλισμό καθώς και με το διαθέσιμο εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Παρόλα αυτά κατόρθωσαν να περιορίσουν ένα μεγάλο αριθμό Ελλήνων που ταξίδευε στο εξωτερικό προς αναζήτηση χιονοδρομικών κέντρων, για να ικανοποιήσουν το χόμπι τους, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της εκκροής πολύτιμου συναλλάγματος. Πάντως σε σχέση με την οργάνωση των ξένων χιονοδρομικών κέντρων, είμαστε σαν χώρα πολύ πίσω και ίσως αυτός είναι και ο λόγος, της μη ικανοποιητικής προβολής της μορφής αυτής για προσέλκυση ξένων τουριστών.

⁵⁷ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2005

3.4.1.1 Εποχικότητα στο Τουρισμό και Ελλάδα

Η εποχικότητα του φαινομένου του τουρισμού στους προορισμούς των «θερινών διακοπών» της Μεσογείου και στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, όπου επικρατούν οι ίδιες περίπου κλιματολογικές συνθήκες και η ζήτηση προέρχεται κυρίως από τις ίδιες τουριστικές αγορές και συνεπώς συμπεριφέρεται ομοιόμορφα, παρουσιάζει μια έξαρση η οποία εκδηλώνεται με μια βαθμιαία συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου. Η Ελλάδα ως ένας από τους πιο σημαντικούς προορισμούς της Μεσογείου και γενικότερα στην Ευρώπη, δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από αυτή τη διεργασία. Κατά την τελευταία πενταετία ένα ποσοστό του αλλοδαπού τουρισμού το οποίο σταθερά ξεπερνά το 50% συγκεντρώνεται στο τρίμηνο, της τουριστικής αιχμής από τον Ιούλιο έως τον Σεπτέμβριο⁵⁸.

Στους φημισμένους τουριστικούς προορισμούς όπως το νησί της Κρήτης, το ποσοστό αυτό αναφέρεται να είναι ακόμα μεγαλύτερο και συνοδεύεται έντονα με μια παράλληλη μείωση του μέσου όρου ημερών διαμονής. Συγκεκριμένα στην περίπτωση της Κρήτης με βάση τα στοιχεία των αφίξεων του οργανωμένου τουρισμού της περιόδου 2001-2004, οι μήνες της τουριστικής αιχμής συγκεντρώνουν μέσο ετήσιο ποσοστό 57,6% με αυξητικές τάσεις αφού το 2004 συγκέντρωσε το 59,50%, ενώ οι υπόλοιποι μήνες

⁵⁸ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2005

Απρίλιος, Μάιος, Ιούνιος και Οκτώβριος συγκεντρώνουν το 42,9%, από το οποίο ο Απρίλιος συμμετέχει με ποσοστό κάτω του 4%⁵⁹.

Ο Απρίλιος έχει σχεδόν χαθεί για τη Κρήτη και η οποία κίνηση παρουσιάζει οφείλεται στον μαθητικό τουρισμό και στον τουρισμό των εορτών του Πάσχα των καθολικών, αφού τα τελευταία χρόνια τα θερινά προγράμματα των οργανωτών ταξιδίων αρχίζουν πλέον μια βδομάδα πριν το Πάσχα, ενώ μεγάλοι αγγλικοί οργανισμοί θεωρούν το μήνα Απρίλιο ότι ανήκει στους χειμερινούς μήνες από πλευράς κατάρτισης των προγραμμάτων τους. Είναι χαρακτηριστικό να αναφερθεί ότι οι πέντε μήνες της χειμερινής περιόδου όπως ο Νοέμβριος και έως το Μάρτιο συγκεντρώνουν ένα οργανωμένο τουρισμό σε ποσοστό που δεν ξεπερνά το 0,4%.

3.4.2 Παράγοντες που Επηρεάζουν την Εποχικότητα του Τουρισμού στην Κρήτη

Το πρόβλημα της εποχικότητας στους προορισμούς θερινών διακοπών δεν απασχολεί μόνο τις κυβερνήσεις των χωρών και τους φορείς γενικά του τουρισμού στη κάθε χώρα, αλλά και τους ερευνητές και μελετητές του τουριστικού φαινομένου που προσπαθούν να αναζητήσουν τους παράγοντες που έχουν επηρεάσει αρνητικά την εποχικότητα τα τελευταία χρόνια. Κάτι τέτοιο βέβαια συμβαίνει και στην Ελλάδα, όπου η κατάσταση παραμένει στα ίδια επίπεδα όσον αφορά το φαινόμενο της εποχικότητας στο Τουρισμό και θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι υπεύθυνοι των τουριστικών οργανισμών και ταξιδιωτικών

⁵⁹ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2005

πρακτορείων. Μια πρώτη προσέγγιση του προβλήματος οδηγεί στον εντοπισμό των ακολούθων παραγόντων οι φαίνεται να επηρεάζουν την τουριστική εποχικότητα στην Κρήτη.

- Ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός ο οποίος διακινείται στους προορισμούς της Κρήτη, έχει κατά κανόνα ως κίνητρο τον ήλιο, τη θάλασσα και την παραλία με σκοπό να επιλέξει τον τόπο των διακοπών του. Είναι επομένως λογικό να προτιμά τους μήνες εκείνους με τις ευνοϊκότερες κλιματολογικές συνθήκες, που επιτρέπουν στο κάθε τουρίστα να απολαύσει τα στοιχεία της προτίμησής του. Η συρρίκνωση βέβαια του μήνα Απριλίου δεν αποκλείεται να οφείλεται σε κάποιο βαθμό σε αλλαγή του κλίματος που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και εκδηλώνεται στην περίπτωση τουλάχιστον της Ελλάδος με τις συχνότερες βροχοπτώσεις και τη πτώση της θερμοκρασίας του αέρα και της θάλασσας, οπότε και τη δημιουργία μη ευνοϊκού κλίματος για διακοπές.
- Η τουριστική προσφορά στους νησιώτικους και παράκτιους προορισμούς όπως η Κρήτη και η οποία θα αναλυθεί ως παράδειγμα ακολούθως, έχει δημιουργηθεί χωρικά και λειτουργικά κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε οι προδιαγραφές της να ανταποκρίνονται σχεδόν αποκλειστικά στις ανάγκες αλλά και τις επιθυμίες του τουρισμού των θερινών διακοπών στο νησί αυτό και στους τέσσερις . Κάποια παραλιακά ξενοδοχεία με εξωστρεφείς και κατά κανόνα υπαίθριες συμπληρωματικές λειτουργίες είναι η κυρίαρχη μορφή καταλύματος. Ελάχιστα ξενοδοχεία διαθέτουν και εσωτερικούς χώρους και εγκαταστάσεις οι οποίες μπορούν να φιλοξενήσουν τους πελάτες τους

όταν οι καιρικές συνθήκες δεν τους επιτρέπουν να απολαύσουν τον ήλιο και τη θάλασσα εκτός αυτών. Το μεγάλο πρόβλημα στην Ελλάδα είναι να βρεθούν εναλλακτικές λύσεις απασχόλησης ψυχαγωγίας των επισκεπτών των ξενοδοχείων και γενικότερα των τουριστών για τις ημέρες που επικρατούν δυσμενείς καιρικές συνθήκες με ειδικά ενδεχομένως προγράμματα για τις ημέρες όπου οι τουρίστες δεν μπορούν να επισκεφτούν την παραλία

- Η δημιουργία κάποιων νέων προορισμών τουρισμού θερινών διακοπών καθώς και η αύξηση της τουριστικής προσφοράς σε καταλύματα που ξεπερνά κατά πολύ την τουριστική ζήτηση είναι παράγοντας ο οποίος επηρεάζει το φαινόμενο της εποχικότητας στο τουρισμό. Με το τρόπο αυτό οι τουρίστες διαθέτουν την ευχέρεια να εξασφαλίσουν διαμονή στους δημοφιλείς μήνες της αιχμής, σε αντίθεση με κάποιες παλαιότερες εποχές όπου η περιορισμένη προσφορά οδηγούσε σ' ένα καλύτερο χρονικό καταμερισμό της ζήτησης και συνεπώς αποσυμφόρηση της αιχμής τουριστικής περιόδου. Η περίπτωση της Ελλάδας είναι η πλέον χαρακτηριστική. Πριν μερικά χρόνια μοναδικοί σχεδόν προορισμοί οργανωμένου μαζικού τουρισμού θεωρούνταν μόνο η Αθήνα, η Κρήτη, η Ρόδος και η Κέρκυρα ως μεγάλα νησιά εξυπηρέτησης τουριστών. Στις μέρες μας αν ανατρέξει κανείς στα θερινά προγράμματα των μεγάλων οργανωτών ταξιδιών ανά την Ευρώπη και τον κόσμο, θα διαπιστώσει ότι έχουν προστεθεί σ' αυτούς τα νησιά της Κω, η Κάρπαθος, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Σάμος, η Χίος, η Μυτιλήνη, η Κεφαλονιά, η Σκιάθος, η Καβάλα – Θάσος και διάφορα άλλα. Η Κρήτη για κάποια χρόνια μαζί με τη Ρόδο

θεωρούνταν ήταν η «αποικία» των Σκανδιναβών. Στις μέρες μας οι τουρίστες αυτών των χωρών επισκέπτονται όλους τους νησιώτικους προορισμούς της Ελλάδας.

- Η κοινωνική οργάνωση η οποία υπάρχει και από άποψη κυρίως των πληρωμένων διακοπών είναι τέτοια ώστε οι διάφορες και μεγάλες μάζες του πληθυσμού που συγκροτούν τον οργανωμένο τουρισμό, όπως είναι για παράδειγμα οι εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας, οι μαθητές και φοιτητές και οι λοιπές επαγγελματικές ομάδες εποχιακής απασχόλησης, είναι υποχρεωμένοι να κατευθύνονται στους μήνες της αιχμής, αφού τότε χορηγούνται οι άδειες και φυσικά «κλείνουν» τα σχολεία και τα Πανεπιστήμια, με αποτέλεσμα οι κοινωνικές αυτές ομάδες να «παρασύρουν» και άλλες που σε κάποιο βαθμό συνδέονται ή εξαρτώνται από αυτές για διακοπές. Τον μήνα Αύγουστο για παράδειγμα «κλείνουν» κατά παράδοση τα εργοστάσια και οι μεγάλες επιχειρήσεις αλλά και οι δημόσιες υπηρεσίες διατηρούν θα έλεγε κανείς ένα ελάχιστο «προσωπικό ασφαλείας». Δεν είναι τυχαίο ότι στις χώρες της Γαλλίας και της Ισπανίας έχει διαμορφωθεί μια ειδική μορφή τουρισμού όπου είναι γνωστή ως ο «Αυγουστιάτικος τουρισμός»⁶⁰.
- Η αδιάφορη στάση των οργανωτών ταξιδίων στο πρόβλημα της εποχικότητας εντοπίζεται να είναι ένα σοβαρό πρόβλημα, ιδιαίτερα σε ότι αφορά βέβαια την επιμήκυνση, της τουριστικής περιόδου για το λόγο ότι τα ειδικά προγράμματα χειμερινού τουρισμού στην Ελλάδα, δεν φαίνεται να είναι στις άμεσες προτεραιότητες τους σχετικά με τις

⁶⁰ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, «Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές», Εκδόσεις Σακουλά

διακοπές των πελατών τους. Τα κίνητρα τα οποία ζητούν οι tour operators στην παγκόσμια αγορά τόσο για την επιμήκυνση της θερινής περιόδου όσο και για τον χειμερινό τουρισμό και σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές των ξενοδοχείων, είναι τέτοια τα οποία ξεπερνούν τις δυνατότητες του κρατικού τομέα και των επιχειρήσεων οι οποίες καλούνται στην ουσία να επιδοτήσουν τον τουρισμό της εποχής αυτής, χωρίς την προοπτική μελλοντικής κερδοφορίας, όπως επιβεβαιώνει η εμπειρία από τα κατά καιρούς πειραματικά προγράμματα της Ελλάδος και ειδικότερα της νήσου Κρήτης. Με το τρόπο αυτό όχι μόνο περιορίζονται στα θερινά προγράμματα αλλά με τις πιέσεις που ασκούν για κάποιες «ειδικές προσφορές» αποδυναμώνουν τους ακραίους μήνες τα μέρη αυτά, αφού στην πραγματικότητα αξιώνουν τιμές από τα ξενοδοχεία κάτω του κόστους.

3.4.3 Συνεισφορά Οικονομικών Οφελών που Προσφέρονται στο Νησί από την Ανάπτυξη και Λειτουργία των Αγροτικών Οικισμών Μέσω της Αεροπορικής Προσέλευσης από το Αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης

Τα οικονομικά οφέλη και οι επιδράσεις του τουρισμού στο συγκεκριμένο νησί μπορούν κάτω από προϋποθέσεις να είναι σημαντικές, γεγονός το οποίο δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις. Οι επιδράσεις αυτές μπορούν να επηρεάσουν τόσο μια μικρή περιοχή όσο και μια ολόκληρη χώρα και να βελτιώσουν την οικονομία και τη μορφή της⁶¹. Παρακάτω αναλύονται τα

⁶¹ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

κύρια οφέλη που μπορούν να αποκομιστούν από την άνθιση του τουρισμού στο νησί της Κρήτης και συγκεκριμένα από την ανάπτυξη και λειτουργία των Αγροτικών Οικισμών και μέσω της προσέλευσης τουριστών από το αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης. Τα χρήματα που δαπανούν οι τουρίστες-επισκέπτες για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών στις περιοχές αυτές αλλά και επιθυμιών αποτελούν έσοδα για τους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτονται στο νησί αυτό.

Δεδομένου ότι ο τουρισμός προκαλεί την ανάπτυξη παραγωγικής δραστηριότητας και παράλληλα καταναλωτικής συμπεριφοράς, μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί ότι στην έννοια της τουριστικής κατανάλωσης ή χρήσης περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες που έγιναν από ένα τουρίστα κατά τη διαδικασία ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών του.

Εκείνο όμως που δεν μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί είναι το ποσοστό των δαπανών που πραγματοποίησε ένας τουρίστας αποκλειστικά και μόνο για την αγορά τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε κάθε περιοχή που επισκέπτεται. Αυτό βασικά θα πρέπει να αποδοθεί ότι ορισμένα τουριστικά αγαθά και υπηρεσίες έχουν την ιδιότητα να χρησιμοποιούνται τόσο κατά την διαδικασία ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ανθρώπων όσο και μετά την ολοκλήρωσή τους.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι από τους δραστικούς περιορισμούς στις εισαγωγές, όπως για παράδειγμα τροφίμων, ποτών μέχρι και εξοπλισμών τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς επίσης και ορισμένων κατηγοριών υπηρεσιών, υπάρχει η δυνατότητα να εξοικονομηθούν άμεσα σημαντικές ποσότητες εσόδων και μάλιστα εντελώς ανώδυνα. Από την παραπάνω

αναφορά είναι φανερό ότι ο αγροτουρισμός στο νησί της Κρήτης, ο οποίος και αναπτύσσεται στην περιοχή που εξετάστηκε παραπάνω, έχει τη δυνατότητα να περικόψει τις εισαγωγές προϊόντων και επομένως να πολλαπλασιάσει τα έσοδα της περιοχής.

Και μόνο ο ορισμός του αγροτουρισμού επισημαίνει την ανάγκη να έρθει ο τουρίστας σε επαφή με παραδοσιακά τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες της Κρήτης με σκοπό την έστω και πρόσκαιρη εναρμόνιση του με το περιβάλλον της περιοχής. Αυτό σημαίνει ότι επιθυμία του, και κατ' επέκταση σκοπός των ατόμων που ασχολούνται με τον τουρισμό της περιοχής, είναι υπάρχουν όσο το δυνατόν λιγότερα στοιχεία επηρεασμένα από μη ντόπιους παράγοντες.

Όλη αυτή η διαδικασία θα έχει ως αποτέλεσμα την παραμονή των χρημάτων εντός του νομού και όσο το δυνατόν λιγότερη έξοδο τους από αυτόν. Είναι βέβαιο λοιπόν ότι ο αγροτουρισμός λειτουργεί ως μοχλός για την πρόοδο και την ανάπτυξη της Κρήτης και του κάθε νομού της ξεχωριστά πολλαπλασιάζοντας τα τουριστικά έσοδα από τις τουριστικές επιχειρήσεις του νομού.

Επίλογος - Συμπεράσματα

Σκοπός της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας ήταν να εξετάσει κυρίως την σημασία της λειτουργίας της τουριστικής αγοράς αλλά και το τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα διάφορα αεροδρόμια στις μέρες μας ως προς την εξυπηρέτηση των τουριστών. Επίσης ποια η λειτουργία του αεροδρομίου «Νίκος Καζαντζάκης» και πως όλα αυτά τα χρόνια έχει συμβάλει σημαντικά στην ανόρθωση αλλά και ανάπτυξη της συγκεκριμένης τουριστικής αγοράς του Ηρακλείου Κρήτης. Σημαντικό ρόλο στην διερεύνηση αυτή, κατέχει και η έρευνα η οποία διεξήχθη από τις φοιτήτριες και τις βοήθησε να καταλήξουν στα αποτελέσματα και σχετικά συμπεράσματα.

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί έντονα το φαινόμενο της αύξησης του τουρισμού όχι μόνο με προορισμό τις χώρες του εξωτερικού αλλά και την Ελλάδα. Η αύξηση αυτή εξαρτάται σημαντικά από την οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας και συνεπώς των κατοίκων της, την ηρεμία που επικρατεί στις σχέσεις μεταξύ των κρατών αλλά και στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της κάθε χώρας.

Αποτελεί γεγονός πως όταν υπάρχει μια κατάσταση σταθερής και υγιούς οικονομίας, ο πελάτης – τουρίστας μπορεί να προγραμματίσει σωστά την περίοδο των διακοπών του είτε χειμώνα είτε καλοκαίρι, βάση των εσόδων του. Η προώθηση τουριστικών προϊόντων στην Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κλάδους, ο οποίος, με βάση τα σχετικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η χώρα, λογικά θα έπρεπε να ευημερεί. Παρ' όλ' αυτά, αποτελεί ίσως τον τουριστικό κλάδο εκείνο, ο οποίος έχει πληγεί στο μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τους

υπόλοιπους από την παγκόσμια οικονομική κρίση⁶². Η Ελλάδα έχει 15 διεθνή αεροδρόμια τα οποία εξυπηρετούν τακτικές και ναυλωμένες (τσάρτερ) πτήσεις και υποδέχονται περίπου το 82% των τουριστών που φθάνουν κατ' έτος στη χώρα μας. Τα μικρότερα, περιφερειακά αεροδρόμια (Κρατικοί Αερολιμένες Εσωτερικών Συγκοινωνιών), εξυπηρετούν τις πτήσεις εσωτερικών δρομολογίων σε όλη τη χώρα⁶³.

Το Διεθνές Αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης στο Ηράκλειο της Κρήτης είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο αεροδρόμιο του νησιού. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου εξυπηρετεί όχι μόνο την περιοχή του Ηρακλείου, αλλά και τις περιοχές Μάλια, Άγιο Νικόλαο, Χερσόνησο, Σταλίδα κα. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου βρίσκεται μόλις 5χλμ. από την πόλη του Ηρακλείου. Φθηνές πτήσεις από Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Λάρνακα προς Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν οι Olympic Air, Aegean Airlines και Cyprus Airways.

Αύξηση της τάξεως του 8,65% σε 11.528.782 άτομα σημείωσε το 2011 ο αριθμός των αφίξεων τουριστών στα 13 κυριότερα αεροδρόμια της χώρας, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιοποίησε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ). Το 2010, είχαν έρθει στην Ελλάδα αεροπορικώς 10.611.219 τουρίστες. Ειδικότερα και σε ότι αφορά στα αεροδρόμια της Κρήτης, στο "Ν. Καζαντζάκης" του Ηρακλείου, το 2011 έγιναν 2.173.138 αφίξεις έναντι 1.930.155 αφίξεων το 2010 (αύξηση 12,59%).

⁶² Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για ΕΑΠ

⁶³ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α' & Β' Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009

Αντίστοιχα στο αεροδρόμιο "Γ. Δασκαλογιάννης" των Χανίων, το 2011 αφίχθησαν 656.985 τουρίστες έναντι 593.228 , το 2010 (αύξηση 10,75%).

Τέλος, τα οικονομικά οφέλη και οι επιδράσεις του τουρισμού στο συγκεκριμένο νησί μπορούν κάτω από προϋποθέσεις να είναι σημαντικές, γεγονός το οποίο δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις. Οι επιδράσεις αυτές μπορούν να επηρεάσουν τόσο μια μικρή περιοχή όσο και μια ολόκληρη χώρα και να βελτιώσουν την οικονομία και τη μορφή της⁶⁴. Παρακάτω αναλύονται τα κύρια οφέλη που μπορούν να αποκομιστούν από την άνθιση του τουρισμού στο νησί της Κρήτης και συγκεκριμένα από την ανάπτυξη και λειτουργία των Αγροτικών Οικισμών και μέσω της προσέλευσης τουριστών από το αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης. Τα χρήματα που δαπανούν οι τουρίστες-επισκέπτες για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών στις περιοχές αυτές αλλά και επιθυμιών αποτελούν έσοδα για τους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτονται στο νησί αυτό.

⁶⁴ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ', "Τουριστικός Τομέας", Έκδοση για Ε.Α.Π.

Βιβλιογραφία

- ❖ Βαρβαρέσου, Στ., 2000, “*Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές*”, Εκδόσεις Σακουλά
- ❖ Βελισσαρίου Ε., 2002, “*Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*, από το πρόγραμμα σπουδών *Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων*” (τόμος Δ’), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- ❖ Λογοθέτη, Χ., 1997, “*Τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη*”, Εκδόσεις Σακουλά
- ❖ Λογοθέτη, Χ., 2001, “*Δίκαιο της τουριστικής βιομηχανίας*”, Εκδόσεις Σακουλά
- ❖ Μυλωνάκης Ι., Σιώμκος Γ., 2008, “*Μάρκετινγκ Ι Τόμος Β – Συμπεριφορά Καταναλωτή*”, Πάτρα: ΕΑΠ
- ❖ Τσάρτας, Π., 1996, “*Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι : κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*,” Εκδόσεις Σταμούλη
- ❖ Τσάρτας, Π., 1996, “*Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι : κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*”, Εκδόσεις Σταμούλη
- ❖ Ζαχαράτος Γ., Τσάρτας Π., 2008, Τόμος Γ’, “*Τουριστικός Τομέας*”, Έκδοση για Ε.Α.Π.
- ❖ Μπουραντάς Δ., Παπαλεξανδρή Ν., 1998, “*Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων*”, εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
- ❖ Καζάζης Ν., 2000, “*Αποτελεσματικό Μάρκετινγκ για κερδοφόρες πωλήσεις*”, εκδόσεις Σταμούλη

- ❖ Κοκκώσης, Χ, Τσάρτας, Π., 2001, “*Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον*”, Εκδόσεις Κριτική
- ❖ Σφακιανάκης Μανόλης, 2007, “*Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*”, ΕΛΛΗΝ, Αθήνα
- ❖ Σιώμκος, Γ. 1995, “*ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ*” Σταμούλης: Πειραιάς
- ❖ Τζωρτζάκης, Κ., Τζωρτζάκη, Α., 1996, “*ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ-ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ*”, Αθήνα: Rosili
- ❖ Τζωρτζάκης Κ. & Τζωρτζάκη Α., 2000 “*Οργάνωση & Διοίκηση: Μάνατζμεντ Νέες Ιδέες & Τεχνικές στον 21^ο Αιώνα*”, 2^η Έκδοση, Αθήνα, Rosili
- ❖ Χολέβας Γ., 1999, “*Οργάνωση και Διοίκηση*”, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα
- ❖ Χρήστου Ευαγ., 1999, “*Έρευνα Τουριστικής Αγοράς*”, εκδόσεις interbooks, Αθήνα
- ❖ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2005
- ❖ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2009
- ❖ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2010
- ❖ Ι.Τ.Ξ.Ε., «Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και νέες μορφές τουρισμού στη Κρήτη», Α΄ & Β΄ Τεύχος, Σεπτέμβριος 2011

Αγγλική Βιβλιογραφία

- ❖ Baker J.M., 1991, "*Marketing Strategy and Management*", London: Macmillan Press Ltd.
- ❖ Baker M., 2003, "*The Marketing Book*", Oxford: Butterworth Heinemann.
- ❖ Doyle P., 2000, "*Value-Based Marketing: Marketing Strategies for Corporate Growth and Shareholder Value*", Wiley, Chichester
- ❖ Bruce, M., 1997, "*New Technology and the Future of Tourism*", McGraw Hill, London
- ❖ Crick, M., 1989, "*Representations of International Tourism in the Social Sciences*", McGraw Hill, London
- ❖ Kotler P. and Keller K., 2009, "*Marketing management*" 13th ed. Prentice-Hall
- ❖ Montana P. & Charnov B., 2005, "*Μάνατζμεντ*", 3^η Αμερικάνικη Έκδοση, Αθήνα, Κλειδάριθμος
- ❖ Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., 2000, "*Research Methods For Business Students*", London: Prentice Hall.
- ❖ Saunders et al., 2005, "*Specified ways for research and analysis of data*", Prentice Hall
- ❖ Sheldon, P.J., 1997, "*Tourism Information Technology*", McGraw Hill, London
- ❖ Thompson Jr., Strickland III, A.J., Gamble, J. 2005, "*Crafting and Executing Strategy*", (14th ed.) New-York: McGraw-Hill